OSOBITNÁ SPRÁVA 09/2026

SK

Európske partnerstvo v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky

Kľúčový nástroj inovácie v poľnohospodárstve EÚ nedosahuje svoj plný potenciál

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

Obsah

Body

01 – 17 | Hlavné odkazy 01

01 – 07 | Prečo je táto oblasť dôležitá

08 – 17 | Čo sme zistili a čo odporúčame

18 – 63 | Bližší pohľad na naše pripomienky 02

18 – 33 | Vykonávanie európskeho partnerstva v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky nebolo dostatočne zamerané na inovačné potreby poľnohospodárov

19 – 22 | Takmer tretina projektov nesúvisela priamo s poľnohospodárstvom

23 – 26 | Inovačné potreby poľnohospodárov neboli prioritou

27 – 30 | Aktívnou účasťou poľnohospodárov na projektoch sa zvýšili vyhliadky na úspech

31 – 33 | Menej ako polovica projektov bola zameraná na prepojenie výskumu s postupmi v poľnohospodárstve

34 – 49 | Vo vyše polovici projektov sa nepodarilo vytvoriť úspešné inovácie

34 – 36 | Približne v štvrtine projektov sa netestovali potenciálne inovácie

37 – 43 | Pri približne tretine vybraných projektov bolo nepravdepodobné, že sa vďaka nim zavedú do praxe inovácie

44 – 49 | Nedostatočnou hospodárskou súťažou v oblasti financovania a zlými výberovými konaniami sa znížil inovačný potenciál

50 – 63 | Výsledky projektov sa často nešíria ani nevyužívajú

51 – 54 | Šírené boli výsledky z približne polovice projektov

55 – 57 | Členské štáty použili výsledky projektov alebo získané poznatky len v obmedzenej miere

58 – 63 | V dôsledku nedostatočného šírenia kľúčových výsledkov bola obmedzená schopnosť Komisie vyhodnotiť účinnosť európskeho partnerstva v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky

Prílohy

Príloha I – O tomto audite

Príloha II – Ako sme posudzovali, či projekty priniesli inovácie

Príloha III – Odkaz na podrobné informácie o posúdení 70 projektov zaradených do vzorky a korelačnej analýze, ktoré sú k dispozícii na platforme otvorených údajov Európskeho dvora audítorov

Skratky

Glosár

Odpovede Komisie

Harmonogram

Audítorský tím

01 Hlavné odkazy

Prečo je táto oblasť dôležitá

01 Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť (EIP-AGRI) je kľúčovým nástrojom politiky na podporu konkurencieschopného a udržateľného poľnohospodárstva prostredníctvom inovácií vyvíjaných v spolupráci. Financuje sa v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) a politiky EÚ v oblasti výskumu a inovácií (Horizont). V rámci EIP-AGRI, ktoré bolo po prvýkrát zavedené v SPP na roky 2014 – 2022, sa podporilo viac ako 4 000 inovačných projektov, pričom sa vynaložila takmer 1 mld. EUR z finančných prostriedkov EÚ a členských štátov v rámci SPP na roky 2014 – 2022.

02 Členské štáty využívajú finančné prostriedky v rámci SPP určené na rozvoj vidieka na spolufinancovanie inovácií v rámci „projektov“ EIP-AGRI. Projekty musia navrhovať a vykonávať „operačné skupiny“ vrátane zainteresovaných strán, ako sú poľnohospodári, lesní hospodári, výskumní pracovníci, poradcovia a agropotravinárske podniky, ktorí sa všetci podieľajú na dosahovaní cieľov projektu. Účelom prístupu EIP-AGRI je podporiť členov operačných skupín v tom, aby spolupracovali a vyvíjali inovačné riešenia praktických problémov. S cieľom zabezpečiť, aby EIP-AGRI prinášalo odvetviu poľnohospodárstva výhody, sa od operačných skupín vyžaduje, aby šírili informácie o výsledkoch dosiahnutých v rámci svojich projektov. Na ***ilustrácii 1*** je zhrnutý prehľad EIP-AGRI v rámci SPP.

Ilustrácia 1 | Európske partnerstvo v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky

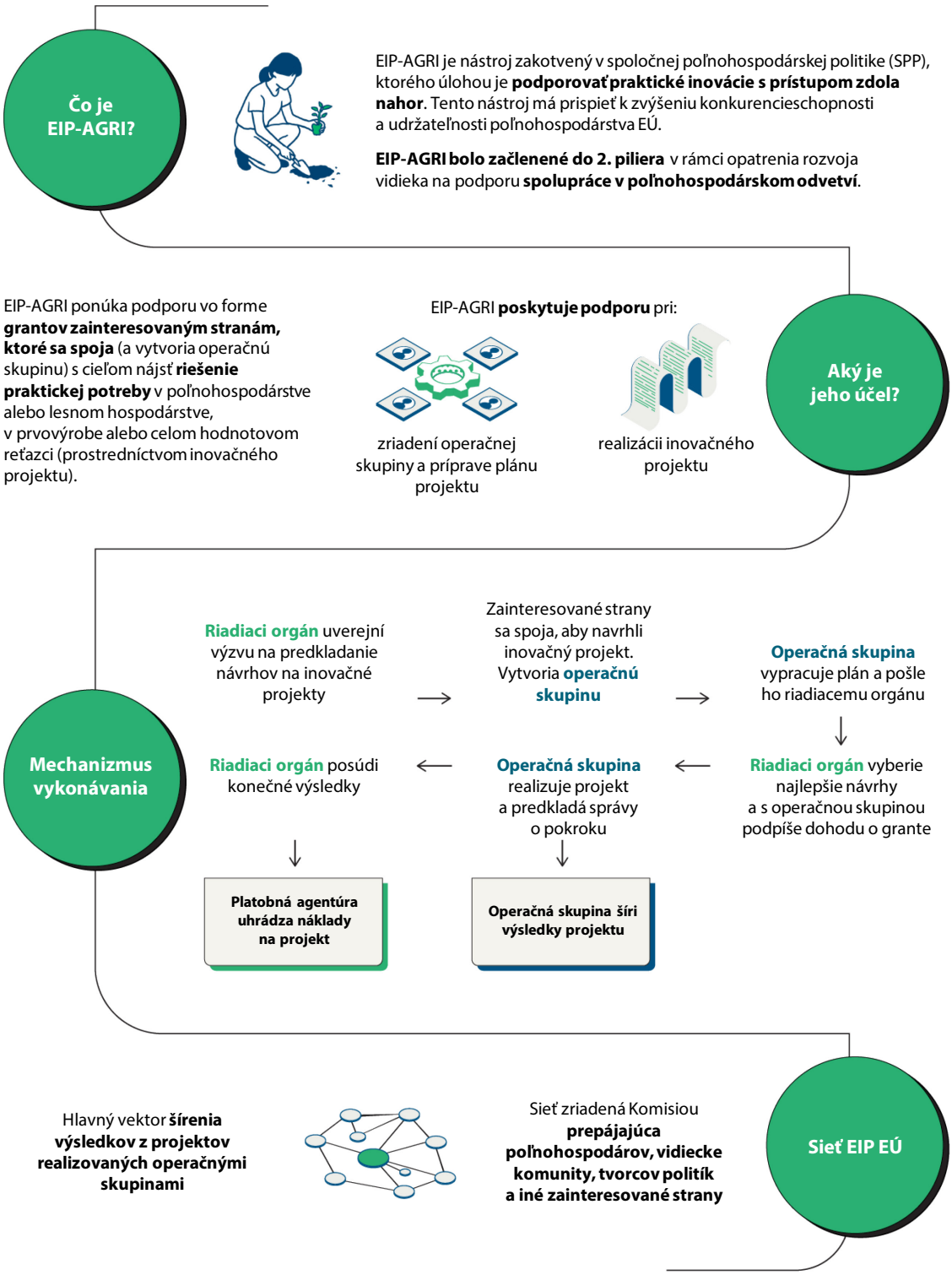

Zdroj: EDA.

03 Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (GR AGRI) zriadilo a riadi EIP-AGRI v rámci SPP na úrovni EÚ, pričom poskytuje usmernenia, monitoruje vykonávanie a hodnotí jeho vplyv. GR AGRI je zodpovedné aj za vytvorenie a riadenie siete EIP EÚ s cieľom prepojiť operačné skupiny a šíriť výsledky dosiahnuté v rámci ich projektov. Členské štáty sú zodpovedné za začlenenie EIP-AGRI do svojich národných stratégií SPP, za organizovanie výziev na predkladanie projektov, výber vhodných projektov a posudzovanie ich výsledkov.

04 Prínos EIP-AGRI v rámci SPP, pokiaľ ide o inovácie v poľnohospodárstve, vo veľkej miere závisí od toho, či členské štáty vyberajú a financujú inovačné projekty a následne šíria ich výsledky, aby sa inovácie mohli využívať vo väčšom rozsahu a aby sa časom mohla rozvíjať inovačná kapacita odvetvia. V usmerneniach Komisie[1] sa za úspešnú inováciu považuje:

1) nový nápad alebo existujúci nápad, ktorý sa prvýkrát uplatňuje v špecifickom kontexte;

2) ktorý sa zavedie do praxe;

3) preukáže sa ako užitočný;

4) a všeobecne sa prijme.

05 Tento audit sme vykonali, lebo význam inovácií v rámci SPP na roky 2023 – 2027 rastie, zatiaľ čo výsledky projektov operačných skupín EIP-AGRI a ich vplyv boli vyhodnotené len čiastočne. Vo vízii Komisie pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo sa stanovuje záväzok naďalej podporovať EIP-AGRI ako základný kameň poľnohospodárskych vedomostných a inovačných systémov členských štátov. Cieľom našich zistení a odporúčaní je prispieť k zlepšeniu navrhovania a vykonávania EIP-AGRI.

06 Cieľom nášho auditu bolo posúdiť, či EIP-AGRI v rámci SPP účinne prispelo k inováciám v poľnohospodárstve EÚ prostredníctvom financovania inovačných projektov a šírenia ich výsledkov. Posúdili sme 70 projektov operačných skupín v štyroch členských štátoch s národnými a regionálnymi programami rozvoja vidieka: Španielsko (na národnej a regionálnej úrovni – Andalúzia a Katalánsko), Francúzsko (na regionálnej úrovni – Burgundsko-Franche-Comté a Normandia), Holandsko a Poľsko (obidva na národnej úrovni).

---

[1] Komisia, Usmernenia k programovaniu inovácií a vykonávaniu EIP zameraného na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť, 2014.

07 Pri všetkých projektoch operačných skupín v našej vzorke sme skontrolovali ich význam pre poľnohospodárstvo, inovatívnosť testovaných nápadov, rozsah, v akom sa tieto nápady zavádzali do praxe počas celého projektu, užitočnosť výsledkov projektu pre členov operačných skupín a iné zainteresované strany a potenciál širšieho prijatia výsledkov. Preskúmali sme aj opatrenia na šírenie a využívanie výsledkov projektov[2] s cieľom podporiť širšie uplatňovanie vytvorených inovácií a zlepšiť inovačnú kapacitu v poľnohospodárstve EÚ. Ďalšie informácie a podrobnosti o rozsahu auditu a audítorskom prístupe sú uvedené v ***prílohe I***.

Čo sme zistili a čo odporúčame

08 EIP-AGRI v rámci SPP má významný potenciál podporovať inovácie a produktivitu v poľnohospodárstve EÚ. Jeho celkový vplyv je však obmedzený nedostatkami v jeho vykonávaní. Z nášho auditu vyplýva, že napriek vytvoreniu niekoľkých cenných inovácií prínos EIP-AGRI v rámci SPP k inováciám v poľnohospodárstve EÚ znížilo:

— nedostatočného zamerania na potreby poľnohospodárov (body ***18*** – ***33***),

— výber len približne štvrtiny projektov s potenciálom vytvoriť úspešné inovácie (body ***34*** – ***49***),

— nedostatočné mechanizmy šírenia výsledkov projektov (body ***50*** – ***63***).

09 Zistili sme, že vysokokvalitné inovácie boli výsledkom projektov, do ktorých boli aktívne zapojení poľnohospodári, v ktorých sa spájali praktické potreby s výskumom a v rámci ktorých sa vo fáze plánovania preukázalo, že majú potenciál priniesť užitočné výsledky (ako sa to vyžaduje v inovačnom modeli EIP-AGRI).

10 Hoci je EIP-AGRI kľúčovým nástrojom SPP na podporu inovácií na riešenie praktických potrieb poľnohospodárov, zistili sme, že viac ako štvrtina zo 70 kontrolovaných projektov súvisela s potrebami poľnohospodárov buď len nepriamo, alebo s nimi nesúvisela vôbec. Dokonca aj medzi projektmi súvisiacimi s poľnohospodárstvom bolo len málo takých, ktoré vychádzali z praktických potrieb poľnohospodárov alebo v ktorých boli poľnohospodári aktívne zapojení. Kvalitnejšie inovácie vyplynuli z tých projektov, ktoré boli zamerané na potreby poľnohospodárov (body ***18*** – ***26***).

[2] Odôvodnenie 45 a článok 57 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

11 Pri preskúmaní opatrení v štyroch členských štátoch, ktoré boli predmetom nášho auditu, sme poukázali na dva faktory, ktoré obmedzovali zameranie EIP-AGRI v rámci SPP na inovačné potreby poľnohospodárov (body *23* – *30*):

— členské štáty nestanovili konkrétne ciele ani priority, ktoré by pomohli určiť rozsah výziev na predkladanie inovačných projektov,

— členské štáty sa spoliehali na operačné skupiny, že zabezpečia, aby boli projekty zamerané na potreby poľnohospodárov, ale nemotivovali poľnohospodárov, aby sa stali členmi operačných skupín alebo zohrávali aktívnu úlohu v projekte. Ak sa poľnohospodári na projekte zúčastnili, len zriedka dostávali za svoju účasť odmenu – na rozdiel od iných členov operačných skupín, ako sú výskumní pracovníci alebo poradcovia.

12 Z našej analýzy projektov vyplýva, že aktívne zapojenie poľnohospodárov do projektov viedlo k vyššej kvalite inovácií rovnako ako začlenenie výsledkov výskumu do poľnohospodárskych postupov (body *27* – *33*).

Odporúčanie 1

Zlepšiť zameranie európskeho partnerstva v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky na inovačné potreby poľnohospodárov

Komisia by mala:

a) spolupracovať s členskými štátmi na zabezpečení toho, aby boli projekty operačných skupín EIP-AGRI primárne zamerané na inovačné potreby poľnohospodárov;

b) začleniť do SPP po roku 2027 konkrétne opatrenia podpory pre operačné skupiny EIP-AGRI na šírenie znalostí a inovácií;

c) podporovať úlohu poľnohospodárov a iných implementujúcich partnerov v projektoch operačných skupín EIP-AGRI a informovať o osvedčených postupoch pri povzbudzovaní ich aktívnej účasti.

Cieľový dátum vykonania: 2027 v prípade písm. a), 2028 v prípade písm. b) a 2027 v prípade písm. c)

13 Zistili sme, že v približne štvrtine (18 zo 70) projektov v našej vzorke boli aspoň do určitej miery splnené všetky štyri charakteristiky úspešného inovačného projektu (body ***34*** – ***35*** a ***ilustrácia 2***). V rámci týchto projektov sa:

1) pracovalo na novom nápade alebo na existujúcom nápade, ktorý sa uplatnil po prvý raz v špecifickom kontexte (nový výrobok, služba, výrobný proces alebo nový spôsob organizácie vecí);

2) tento nápad uviedol do praxe;

3) preukázalo, že tento nápad by mohol byť užitočný;

4) zabezpečilo všeobecné prijatie tohto nápadu.

Ilustrácia 2 | Približne štvrtina projektov viedla k všeobecnému prijatiu inovácie

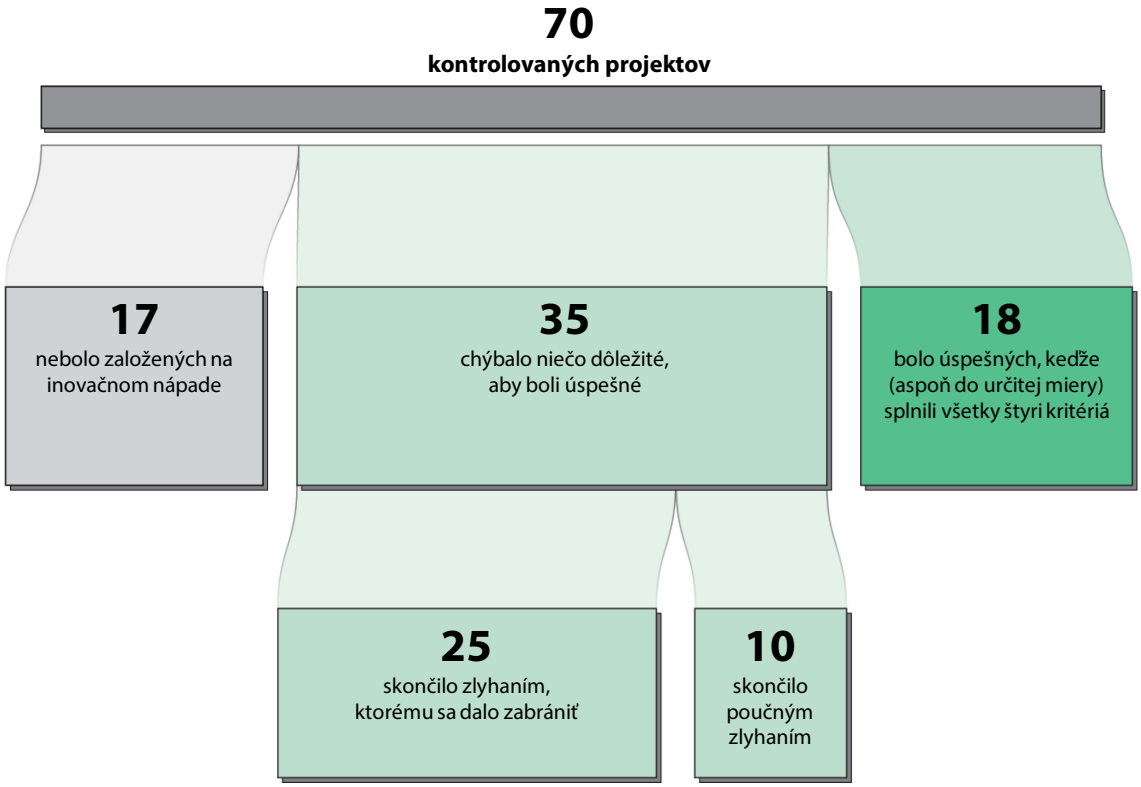

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

14 Zo zvyšných 52 projektov sme identifikovali desať, v ktorých sa dodržali všetky kroky, ale ktoré stále nedokázali priniesť praktické, inovačné riešenie – ide o príklady poučného zlyhania. V prípade 42 projektov bolo jasné už z fázy plánovania, že je nepravdepodobné, aby viedli buď k úspešnej inovácii, alebo k poučnému zlyhaniu, keďže nápad na inováciu nebol otestovaný (17 projektov), projekty neboli zamerané na dosiahnutie praktického výsledku alebo sa v nich riešili len osobitné potreby účastníkov operačných skupín (25 projektov). Z nášho preskúmania opatrení v štyroch členských štátoch, ktoré boli predmetom auditu, vyplýva, že k výberu projektov so žiadnym alebo s malým inovačným potenciálom prispelo niekoľko faktorov (body *36* – *49*):

— inovatívnosť v návrhu projektu nebola rozhodujúcim kritériom pri výbere projektov,

— potenciálna „užitočnosť výsledkov“ či “širšie uplatňovanie“ zohrávali len malú úlohu,

— medzi projektmi bol len malý konkurenčný tlak na získanie finančných prostriedkov – niektoré projekty získali podporu aj v prípade, keď vo fáze plánovania existovali náznaky, že ich výsledky nebudú spĺňať štyri charakteristiky, aby mohli byť klasifikované ako úspešná inovácia.

Odporúčanie 2

Posilniť postupy výberu inovačných projektov

Komisia by mala:

a) spolupracovať s členskými štátmi na zabezpečení toho, aby potenciál projektu viesť k inováciám s užitočnými výsledkami, ktoré majú predpoklad širšieho prijatia, zohrávali rozhodujúcu úlohu pri výbere projektov operačných skupín EIP-AGRI v členských štátoch;

b) zabezpečiť výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi vrátane zamerania sa na praktické výsledky, posúdenia užitočnosti navrhovaných riešení a zohľadnenia už vytvorených poznatkov.

Cieľový dátum vykonania: 2027

15 Zo vzorky 70 projektov sa v 53 testoval nápad na inováciu, čo prinieslo cenné informácie, ktoré by sa mali vo veľkej miere šíriť. Hoci sa pri všetkých projektoch zaradených do vzorky informovalo o činnostiach v rámci nich, len približne v polovici z 53 projektov sa šírili kľúčové výsledky a poznatky, ktoré sa v rámci nich vytvorili. Z 18 projektov, v ktorých sa podarilo dosiahnuť užitočné výsledky, šesť viedlo k inovácii, ktorá bola do roku 2025 všeobecne prijatá (body ***50*** – ***51***).

16 Na základe preskúmania opatrení na úrovni EÚ a členských štátov sme poukázali na niekoľko faktorov, ktoré prispeli k nedostatočnému šíreniu výsledkov projektov. Patrili medzi ne nasledujúce faktory (body ***52*** – ***57***).

— Nedostatočná jasnosť zo strany operačných skupín, pokiaľ ide o to, čo zahŕňa „šírenie výsledkov“. Niektoré operačné skupiny informovali len o svojich činnostiach a nedošlo k prenosu znalostí získaných v rámci projektu, a to vrátane niektorých prípadov, keď sa účastníci operačných skupín rozhodli ponechať si výsledky pre seba, aby mali konkurenčnú výhodu.

— Členské štáty nekontrolovali, či operačné skupiny šírili výsledky projektov alebo získané poznatky, a neidentifikovali inovácie v dokončených projektoch, ktoré mali potenciál na širšie prijatie. Stalo sa tak aj vtedy, keď už boli komunikačné činnosti naplánované a náklady na ne boli uhradené. V skutočnosti sme nezistili žiadne prepojenie medzi platením členských štátov za takéto komunikačné činnosti a účinným šírením výsledkov.

17 Nedostatočným šírením výsledkov sa obmedzila schopnosť členských štátov poučiť sa z typov projektov, ktorými sa vytvárajú inovácie. Pre nedostatok spoľahlivých údajov a nedostatok informácií a ukazovateľov o výsledkoch projektov sa takisto oslabila schopnosť Komisie hodnotiť EIP-AGRI v rámci SPP a prijímať opatrenia na jeho zlepšenie (body ***58*** – ***63***).

Odporúčanie 3

Zlepšiť šírenie výsledkov a podporovať všeobecné znalosti o inováciách

Komisia by mala:

a) objasniť povinnosť šíriť informácie o výsledkoch a spolupracovať s s členskými štátmi na zabezpečení toho, aby sa kľúčové výsledky a získané poznatky sprístupnili verejnosti, a to tak pre prebiehajúce, ako aj pre budúce projekty;

b) poskytnúť možnosti podpory operačných skupín pri účinnom šírení výsledkov z úspešných inovačných projektov s potenciálom širšieho uplatnenia.

Cieľový dátum vykonania: 2027 pre písm. a) a 2028 pre písm. b)

02 Bližší pohľad na naše pripomienky

Vykonávanie európskeho partnerstva v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky nebolo dostatočne zamerané na inovačné potreby poľnohospodárov

18 EIP-AGRI má zohrávať dôležitú úlohu v rámci SPP ako kľúčový nástroj na podporu praktických inovácií s prístupom zdola nahor na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Na dosiahnutie svojich cieľov (bod ***04*** v ***prílohe I***) malo EIP-AGRI podporovať rýchlejšiu a širšiu transpozíciu inovačných riešení do postupov v poľnohospodárstve a preklenúť rozdiel medzi výskumom a poľnohospodárskymi postupmi. Preskúmali sme, či projekty operačných skupín EIP-AGRI (ďalej len „projekty“) členských štátov prispeli k celkovým cieľom EIP-AGRI a boli zamerané na potreby poľnohospodárov a či sa nimi účinne riešili rozdiely medzi výskumom a postupmi v poľnohospodárstve.

Takmer tretina projektov nesúvisela priamo s poľnohospodárstvom

19 Preskúmali sme prínos projektov k zvýšeniu poľnohospodárskej produktivity a udržateľnosti. Zistili sme, že hoci väčšina projektov priamo súvisela s poľnohospodárstvom (48 zo 70 projektov) – s pestovaním plodín, chovom zvierat a produkciou nespracovaných potravín a surovín – v prípade veľkého počtu projektov to tak nebolo (22 projektov). Hoci sa na základe pravidiel a cieľov EIP-AGRI jasne očakáva vplyv na poľnohospodárstvo, rámec EÚ umožnil financovanie poľnohospodárstva a širšieho potravinárskeho sektora. V praxi členské štáty interpretovali túto súvislosť veľmi zoširoka a v niektorých prípadoch vybrali projekty, pri ktorých bolo nepravdepodobné, že budú mať nejaký vplyv na poľnohospodárstvo. V ***rámčeku 1*** sú uvedené príklady projektov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom buď nepriamo, alebo s ním nesúvisia vôbec.

Rámček 1

Príklady projektov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom buď nepriamo, alebo s ním nesúvisia vôbec

Hlavným cieľom projektu v Poľsku bolo vyvinúť a zaviesť technológiu na výrobu ľahšie roztierateľného masla s dlhšou trvanlivosťou. Projekt realizovala veľká mliekarenská spoločnosť a uskutočnil sa bez účasti poľnohospodárov. Ak by sa projektom zvýšili zisky z predaja masla, inovácia by v malej miere prispela k hospodárskej udržateľnosti približne 2 500 poľnohospodárov v sektore mlieka a mliečnych výrobkov, aj keď by neovplyvnila ich poľnohospodársku činnosť.

Cieľom projektu v Španielsku (Katalánsko) bolo zmeniť imidž značky obchodného reťazca a informovať spotrebiteľov o hodnotách značky. Projektové činnosti zahŕňali štandardné štúdie vnímania zákazníkov, prieskum trhu a rozvoj stratégie značky. V tomto projekte sme nenašli žiadne prepojenie s poľnohospodárstvom.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

20 Operačné skupiny musia vo svojich plánoch projektu opísať, ako by navrhovaná inovácia prispela k cieľu EIP-AGRI, ktorým je zvýšenie produktivity a podpora udržateľného riadenia zdrojov[3]. Komisia ani členské štáty však neposkytli žiadne usmernenia k tomu, ako by sa tento prínos mal posudzovať alebo merať. V dôsledku toho sa vo všetkých 70 projektoch v našej vzorke tvrdilo, že majú vplyv na poľnohospodársku produktivitu alebo udržateľnosť, napriek tomu, že v prípade 22 projektov neexistovalo žiadne prepojenie alebo len nepriame prepojenie s poľnohospodárstvom.

[3] Článok 57 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

21 Zistili sme, že úspešné projekty v našej vzorke boli tie, ktorými sa reagovalo na praktické potreby poľnohospodárov. Zapojením poľnohospodárov a odborníkov z praxe do projektu od počiatočnej fázy jeho plánovania až po jeho dokončenie sa zabezpečilo, že inováciami sa riešili skutočné výzvy poľnohospodárskych podnikov, uľahčilo praktické testovanie a v prípade úspechu podporilo ich širšie prijatie v poľnohospodárskej komunite. V ***rámčeku 2*** sa uvádza príklad projektu, ktorý vychádza z potrieb poľnohospodárov.

Rámček 2

Príklad úspešnej inovácie založenej na potrebách poľnohospodárov

Pestovatelia ryže v delte španielskej rieky Ebro (Katalánsko) realizovali projekt zameraný na vývoj a prispôsobenie techník suchého siatia ryže. Cieľom bolo optimalizovať spotrebu vody na základe typu pôdy, odrody plodiny a pestovateľskej praxe a posúdiť vplyv suchého siatia na šírenie slimákov, ktoré spôsobujú značné škody na ryži zasiatej v mokrých podmienkach.

Poľnohospodári sa aktívne zúčastňovali na každej fáze projektu. V spolupráci s výskumným ústavom vyvinuli vhodné techniky suchého siatia. V súčasnosti sa suché siatie ryže v delte rieky Ebro uskutočňuje vo veľkom, pričom v roku 2024 sa táto metóda využívala na 37 % oblasti pestovania ryže. Metóda suchého siatia bola pred začatím projektu v podstate neznáma.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

22 V prípade 12 zo 70 projektov v našej vzorke sme nenašli žiadne dôkazy ani náznaky, že by riešené potreby pochádzali buď z poľnohospodárskej praxe, alebo z agropotravinárskeho sektora vo všeobecnosti. Takéto projekty zvyčajne iniciovali verejné orgány alebo výskumní pracovníci, pričom väčšinou testovali komerčne dostupné riešenia. Šesť z týchto 12 projektov prinieslo výsledky, ktoré boli po dokončení projektu použité, ale len výskumníkmi a na ďalšiu vedeckú prácu. V ***rámčeku 3*** sa uvádzajú príklady projektov, ktoré neboli založené na potrebe vyplývajúcej z poľnohospodárskej praxe.

Rámček 3

Príklady projektov, ktoré neboli vybrané na základe potrieb poľnohospodárov

Cieľom projektu realizovaného vo Francúzsku (Burgundsko-Franche-Comté) bolo identifikovať komerčne dostupné technické a digitálne inovácie, ako sú snímače, s cieľom uľahčiť prácu chovateľov dobytka Charolais v regióne. Jednou z projektových činností bolo identifikovať osobitné potreby poľnohospodárov a zistiť, či by tieto potreby spĺňali existujúce riešenia. Väčšina poľnohospodárov už buď bola snímačmi vybavená, alebo sa o digitálne riešenia nezaujímala. Projekt pomohol experimentálnej farme, ktorá ho zaviedla do praxe, aby sa mohla pripojiť k národnej sieti digitálnych fariem.

Holandsko vyhlásilo národnú výzvu na predkladanie projektov so zameraním na riešenie potreby riadiaceho orgánu otestovať potenciálne ročné environmentálne a klimatické záväzky, ktoré sa mali zaviesť do SPP na roky 2023 – 2027. Ciele projektu, ktorý sme v rámci tejto výzvy vybrali do vzorky, vopred vymedzili orgány pre verejné obstarávanie bez toho, aby ich konzultovali s poľnohospodármi. Holandské orgány nedokázali preukázať, že výsledky projektu použili pri plánovaní podpory SPP na nové programové obdobie.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Inovačné potreby poľnohospodárov neboli prioritou

23 Identifikovali sme niekoľko faktorov, ktoré viedli k tomu, že 12 projektov v našej vzorke nebolo zameraných na potreby poľnohospodárov v oblasti inovácií. Po prvé boli štyri ciele EIP-AGRI v SPP vymedzené veľmi široko bez toho, aby sa objasnilo, ako majú prispieť k dosiahnutiu celkového cieľa, ktorým je zvýšenie produktivity a udržateľnosti v poľnohospodárstve EÚ.

24 Po druhé rámec EIP-AGRI v súlade s prístupom zdola nahor umožnil členským štátom značnú flexibilitu pri určovaní potrieb a stanovovaní priorít v oblasti poľnohospodárskych inovácií. Hoci členské štáty mohli podporiť širokú škálu projektov, ktoré neboli priamo prepojené s postupmi v poľnohospodárstve, požadovalo sa od nich, aby opísali úlohu EIP-AGRI pri dosahovaní priorít ich programov rozvoja vidieka (ďalej len „PRV“) na roky 2014 – 2022. V tomto prípade ani jeden zo siedmich PRV, ktoré sme preskúmali v štyroch členských štátoch zaradených do vzorky, neobsahoval opis konkrétnych inovačných potrieb alebo spôsobu, akým sa v rámci EIP-AGRI budú riešiť.

25 Po tretie členské štáty a operačné skupiny nevyužili príležitosť použiť prácu skupín expertov zriadených sieťou EIP EÚ (ďalej len „osobitné skupiny“) na určenie prioritných oblastí pre potreby EÚ v oblasti poľnohospodárstva a inovácií, ktoré sa mali riešiť prostredníctvom projektov v členských štátoch. Celkovo bolo do konca roka 2024 zriadených 55 osobitných skupín a ich zistenia a odporúčania boli uverejnené v záverečných správach, ktoré distribuovala sieť EIP EÚ. V štyroch členských štátoch, ktoré sme preskúmali, sme zistili nedostatočnú všeobecnú informovanosť o činnostiach osobitných skupín a nezistili sme žiadne dôkazy o tom, žeby ich prácu využili riadiace orgány alebo operačné skupiny.

26 Napokon, keďže na úrovni EÚ ani členských štátov neboli identifikované jasné potreby, zabezpečenie zamerania projektov na potreby poľnohospodárov v oblasti inovácií záviselo od účasti poľnohospodárov v operačných skupinách. Hoci sa účasť poľnohospodárov v operačných skupinách v pravidlách EÚ nevyžadovala, v usmerneniach Komisie a PRV členských štátov sa zdôraznil význam aktívneho zapojenia poľnohospodárov do projektov. Zo štyroch preskúmaných členských štátov Holandsko a Poľsko stanovili vo svojich výzvach na predkladanie projektov účasť poľnohospodárov v operačných skupinách ako požiadavku oprávnenosti. V praxi sa pojem „účasť“ vykladal široko, čo poľnohospodárom umožnilo pasívnu účasť alebo účasť prostredníctvom rôznych zastupujúcich organizácií.

Aktívnou účasťou poľnohospodárov na projektoch sa zvýšili vyhliadky na úspech

27 Napriek dôrazu na zapojenie koncových používateľov do vytvárania inovácií sme zistili, že poľnohospodári sa aktívne nezúčastnili na viac ako polovici projektov vo vzorke (41 zo 70). V týchto projektoch poľnohospodári buď neboli členmi operačných skupín, alebo sa ich účasť obmedzovala na pasívne poskytovanie zdrojov, ako sú poľnohospodárske podniky, pôda a stroje, iným členom operačných skupín na vykonávanie ich výskumu.

28 Zistili sme, že poľnohospodári sa často zdráhali zúčastniť sa na projektoch operačných skupín, pričom hlavným dôvodom bolo to, že ich účasť nebola odmeňovaná. Napríklad vo Francúzsku (Burgundsko-Franche-Comté) boli jednotliví poľnohospodári alebo ich organizácie členmi operačných skupín v deviatich z desiatich projektov, ktoré sme preskúmali, ale aktívne sa zapojili len do troch z nich. Poľnohospodári boli jedinými členmi operačnej skupiny, ktorí nedostali žiadnu formu platby za svoju účasť na žiadnom z týchto deviatich projektov.

29 Na otázku platieb poľnohospodárom za účasť na projektoch sa nevzťahovali právne predpisy EÚ, usmernenia ani pravidlá stanovené tromi zo štyroch členských štátov, ktoré sme preskúmali. Na rozdiel od vedcov alebo poradcov poľnohospodári nepodpisujú pracovné zmluvy ani nedostávajú výplatné pásky a ocenenie ich práce môže byť náročné. Len Holandsko malo ustanovenia týkajúce sa platieb poľnohospodárom a dosiahlo najvyššiu úroveň aktívnej účasti poľnohospodárov zo štyroch členských štátov zaradených do vzorky. V Holandsku mohli poľnohospodári vykázať hodiny odpracované na projekte ako nepeňažný príspevok v hodnote 35 EUR za hodinu, ktorý sa potom vyplatil s mierou podpory až do výšky 70 %. V rámci SPP na roky 2023 – 2027 dva regióny vo Francúzsku, ktoré boli zahrnuté v našom audite, ponúkali aj možnosť vyplatiť poľnohospodárom za ich účasť na projekte platby na základe vlastných vyhlásení a vopred stanovenej hodinovej sadzby.

30 V našej analýze sa zdôrazňujú výhody aktívneho zapojenia poľnohospodárov do projektov z hľadiska kvality inovácií, ktoré priniesli. Projekty, v ktorých poľnohospodári aktívne prispievali k vývoju aj vykonávaniu riešení, boli úspešnejšie ako projekty, v ktorých bolo ich zapojenie pasívne alebo chýbalo (***ilustrácia 3***).

Ilustrácia 3 | Aktívnym zapojením poľnohospodárov sa zvyšuje kvalita inovácií

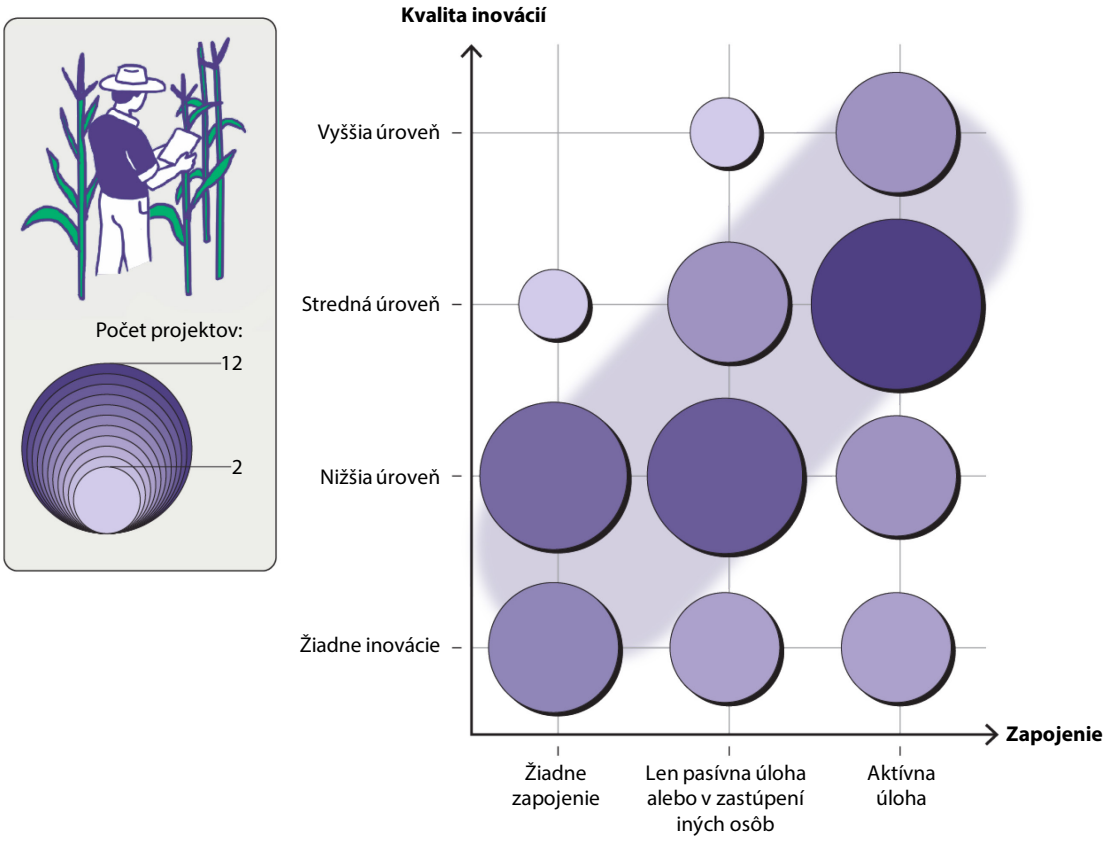

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Menej ako polovica projektov bola zameraná na prepojenie výskumu s postupmi v poľnohospodárstve

31 Jedným zo štyroch cieľov EIP-AGRI v rámci SPP bolo lepšie prepojiť výskum s poľnohospodárskou praxou a „stavať mosty medzi najnovšími poznatkami a technológiami a poľnohospodármi“[4]. Cieľom projektov nebolo vykonávať aplikovaný výskum, ale skôr prispieť k premosteniu výskumu a praxe prostredníctvom prvkov EIP-AGRI v SPP, ako je prístup zdola nahor a spoločné vytváranie výsledkov. Ani jeden zo štyroch vybraných členských štátov neprijal opatrenia na podporu projektov, v rámci ktorých by sa integrovali existujúce alebo nové výsledky výskumu do postupov v poľnohospodárstve. Vo Francúzsku (Normandia) bolo v PRV dokonca zdôraznené, že projekty by mali byť zamerané na vykonávanie aplikovaného výskumu. Celkovo sme v našej vzorke 70 projektov identifikovali sedem projektov, ktoré boli zamerané len na vykonávanie aplikovaného výskumu, a nie na jeho zavádzanie do praxe.

32 Jedným z potenciálnych zdrojov inšpirácie pre nápady na projekty EIP-AGRI v rámci SPP bol program EÚ pre výskum a inováciu Horizont 2020, z ktorého sa v období rokov 2014 – 2020 vyčlenilo na výskum v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva viac ako 1,5 mld. EUR. Zistili sme, že žiaden členský štát vo vzorke aktívne nepresadzoval využitie výsledkov výskumu programu Horizont v projektoch EIP-AGRI v rámci SPP. Ani v jednom zo 70 projektov v našej vzorke sa nepoužili konkrétne poznatky získané v rámci projektov programu Horizont.

33 V projektoch zaradených do vzorky sme skúmali zapojenie výskumných pracovníkov a to, či projekty boli samostatným výskumom, v rámci ktorého boli poľnohospodári a iní odborníci z praxe len subjektom štúdie, alebo či sa riešenia vyvíjali spoločne. Zo 70 projektov zaradených do vzorky bolo 27 projektov založených na procese spoločnej tvorby zdola nahor, v rámci ktorého sa existujúci alebo nový výskum uviedol do praxe, a tieto projekty boli vyššej kvality ako projekty, v ktorých to tak nebolo (***ilustrácia 4***). Zistili sme pozitívnu koreláciu medzi integráciou výskumu do postupov v poľnohospodárstve a dosiahnutou kvalitou inovácií (***rámček 4***).

[4] Článok 55 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Ilustrácia 4 | Prepojením výskumu s praxou sa zlepšuje kvalita inovácií

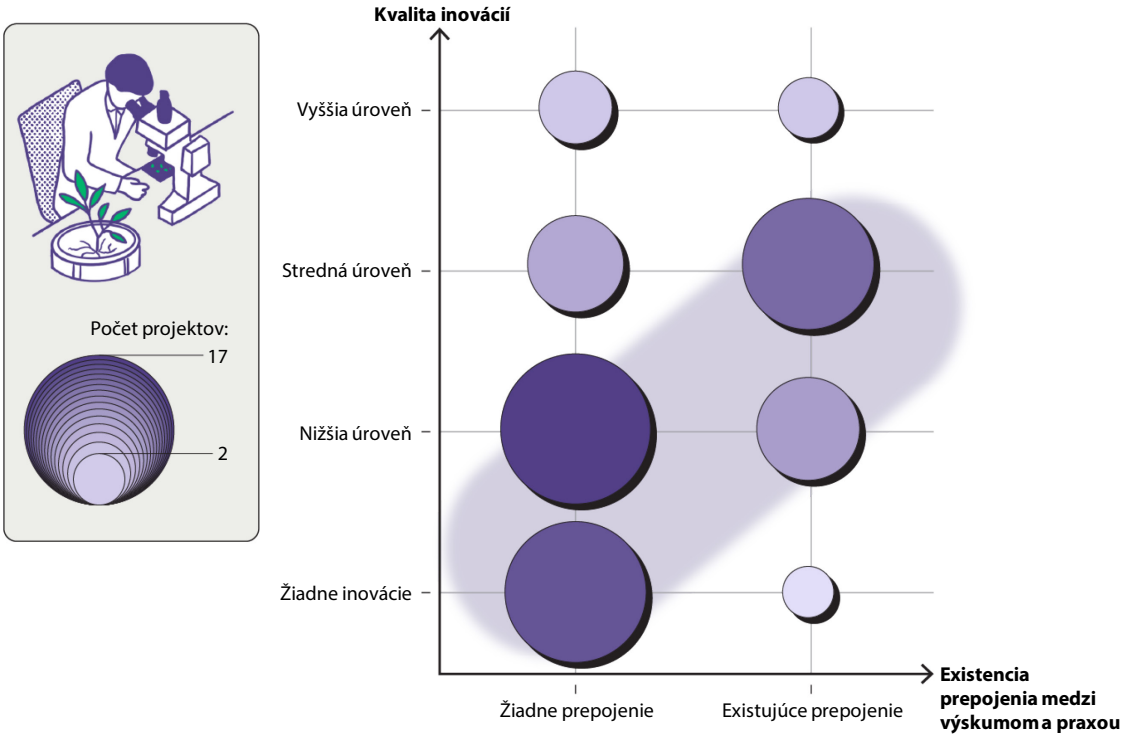

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Rámček 4

Prípadová štúdia na našej vzorke projektov

Analyzovali sme našu vzorku 70 projektov a vykonali sme korelačnú analýzu. Zistili sme, že kvalita inovácií sa zlepšila, keď sa riešili praktické potreby, keď boli aktívne zapojení poľnohospodári, keď sa vytvorili praktické prepojenia medzi výskumom a poľnohospodárstvom a keď sa účinne šírili výsledky. Okrem toho z našej prípadovej štúdie vyplýva, že existuje pozitívna korelácia medzi praktickými, relevantnými a dobre komunikovanými riešeniami, do ktorých sú zapojené zainteresované strany, a kvalitou inovácií. Naša korelačná analýza a podkladové údaje o vzorke 70 projektov sú k dispozícii na platforme otvorených údajov (***príloha III***).

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Vo vyše polovici projektov sa nepodarilo vytvoriť úspešné inovácie

Približne v štvrtine projektov sa netestovali potenciálne inovácie

34 V usmerneniach Komisie týkajúcich sa realizácie projektov operačných skupín sa úspešná inovácia v poľnohospodárstve charakterizuje ako nový alebo existujúci nápad, ktorý sa prvýkrát uplatňuje v špecifickom kontexte, zavádza do praxe, ukazuje ako užitočný a všeobecne prijímaný. Na základe týchto štyroch charakteristík sme posúdili kvalitu inovácií 70 projektov v našej vzorke. Podrobné informácie o našom posúdení sú uvedené v *prílohe II* a zhrnuté na *ilustrácii 5*.

Ilustrácia 5 | Iba približne v štvrtine projektov sa do určitej miery preukázali všetky štyri charakteristiky, ktoré vedú k úspešnej inovácii

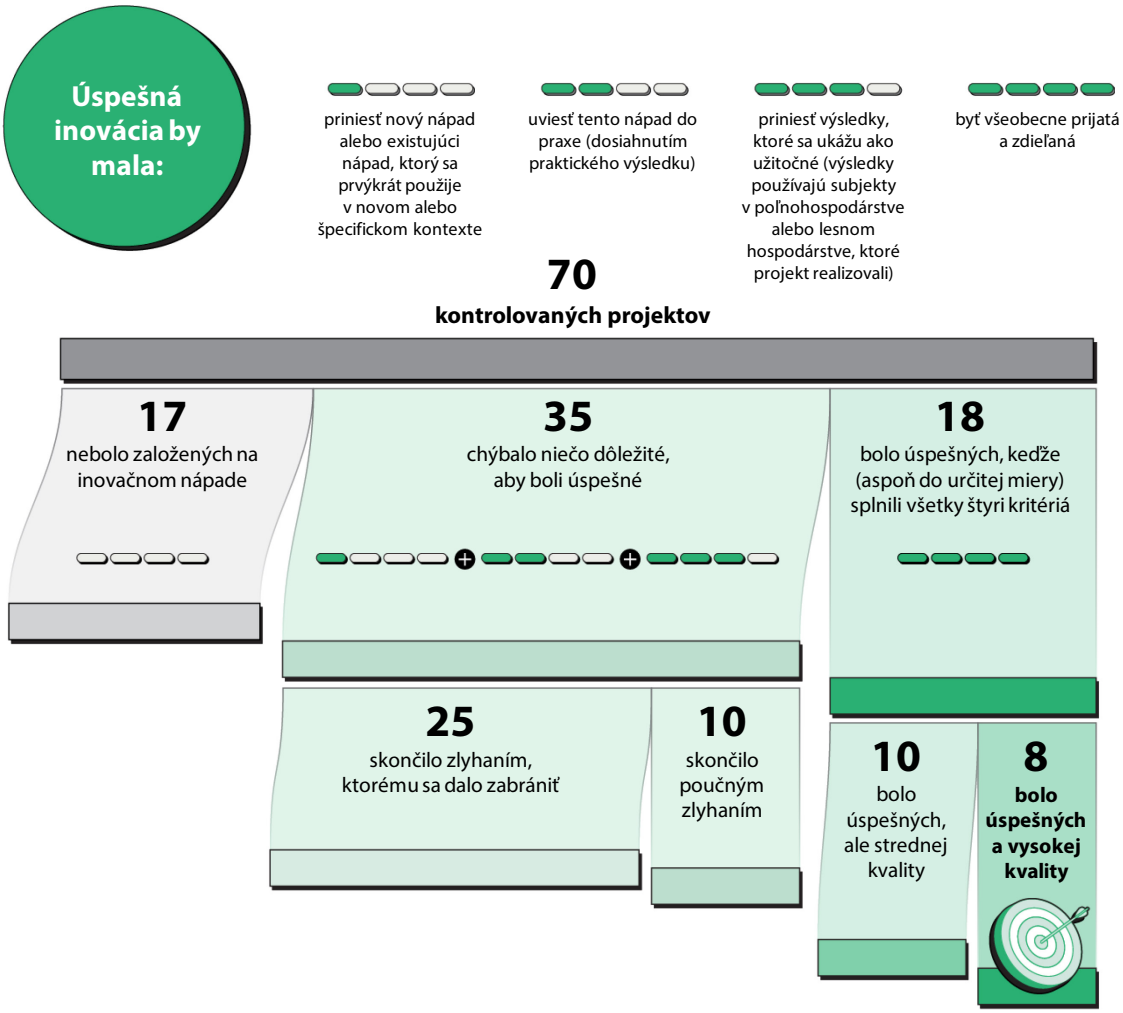

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

35 Našli sme 18 projektov, ktoré – aspoň do určitej miery – vykazovali všetky štyri charakteristiky, aby sa mohli považovať za úspešnú inováciu. Z toho osem projektov prinieslo inovácie vysokej kvality: inovačné nápady boli implementované, výsledky sa používajú dodnes a boli buď znásobené, alebo rozšírené. Tieto projekty boli založené na jasne identifikovanej potrebe širšieho záujmu, boli zacielené na praktické výsledky a aktívne sa do nich zapájali koncoví používatelia plánovaného riešenia. V ***rámčeku 5*** sa uvádza príklad úspešného projektu s vysokou kvalitou inovácií. Výsledky zvyšných desiatich projektov, ktoré viedli k úspešným inováciám, v súčasnosti využívajú len účastníci projektov, ale boli šírené spôsobom, ktorý by mohol uľahčiť ich široké využitie v budúcnosti.

Rámček 5

Príklad projektu, ktorý priniesol vysokokvalitnú inováciu

V Poľsku univerzitní výskumní pracovníci zistili, že v čoraz obľúbenejšom poľskom sektore vinohradníctva a vinárstva sa stále používajú zastarané metódy pestovania a manuálne techniky fľaškovania vína. Spolu so 16 vinármi vytvorili projekt na komplexné zlepšenie kvality vyrobeného vína na základe existujúcich postupov, ktoré miestni poľskí vinári predtým nepoužívali. Projekt zahŕňal:

a) testovanie v teréne a v laboratóriu s cieľom nájsť pre každý vinohrad tie najlepšie odrody viniča;

b) vytvorenie mobilnej linky na plnenie do fliaš (pozri fotografiu nižšie) so štandardizovaným procesom plnenia do fliaš s použitím dusíka a

c) vytvorenie spoločnej značky na predaj miestneho vína a identifikáciu synergií v spoločnej distribúcii a predaji.

Projekt bol úspešne realizovaný. Vinári zvýšili svoju úrodu, znížili náklady a vďaka lepšej kvalite a kolaboratívnemu marketingu boli schopní uzatvoriť dlhodobé zmluvy na zásobovanie veľkých maloobchodných reťazcov. Tieto riešenia potom prijali aj ďalší malí výrobcovia vína v celom Poľsku.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

36 Zo 70 projektov v našej vzorke 17 neprinieslo žiadne inovácie, pretože neboli založené na inovačnom nápade.

- Osem projektov predstavovalo štandardnú spoluprácu, demonštračné projekty alebo iné projekty rozvoja vidieka, ktoré mohli byť financované prostredníctvom iných opatrení v rámci PRV, a ich účelom nebolo vytvoriť inovačné riešenie.
- Zvyšných deväť projektov sa nezaoberalo inovačným nápadom (t. j. novým nápadom alebo existujúcim nápadom, ktorý sa po prvý raz uplatňuje v špecifickom kontexte).

V *rámčeku 6* je uvedený príklad projektu, v ktorom sa netestoval nápad na inováciu.

Rámček 6

Príklad projektov, ktoré sa týkali spolupráce, ale nie inovácie

V Poľsku sa dva z desiatich projektov v našej vzorke týkali výlučne vytvorenia štandardných krátkych dodávateľských reťazcov, pričom náklady na projekt predstavovali najmä nákup dodávkových vozidiel. V prípade týchto projektov sa nevyžadovalo ani nevykonalo žiadne posúdenie inovatívnosti návrhu.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Pri približne tretine vybraných projektov bolo nepravdepodobné, že sa vďaka nim zavedú do praxe inovácie

37 Z 53 projektov založených na inovačnom nápade 35 neviedlo k úspešnej inovácii, pretože im chýbala minimálne jedna z troch zostávajúcich charakteristík, ktoré by ich klasifikovali ako úspešnú inováciu: zavedenie nápadu do praxe, preukázanie, že nápad je užitočný, a jeho všeobecné prijatie. V prípade 25 z týchto projektov bolo jasné už vo fáze plánovania, že je nepravdepodobné, aby v praxi viedli k inováciám, a to z týchto dôvodov:

a) chýbajúci plán na dosiahnutie praktického výsledku;

b) skutočnosť, že neboli zamerané na výsledky, ktoré by mohli byť všeobecne prijaté;

c) skutočnosť, že sa nimi nemohli reálne dosiahnuť praktické výsledky pred ukončením projektu.

Tieto projekty mohli byť vylúčené, ak by boli lepšie navrhnuté postupy výberu. Zvyšných desať projektov predstavuje príklady poučného zlyhania – testoval sa v nich rozumný nápad, ale v konečnom dôsledku neviedli k inovácii, predovšetkým pre inherentné riziká, ktoré sa s takýmito iniciatívami spájajú.

38 Z 25 projektov, ktoré neviedli k úspešnej inovácii ani nepredstavovali poučné zlyhanie, šesť neprinieslo praktický výsledok. V prípade týchto projektov sa od začiatku plánovalo ukončiť ich po vytvorení teoretickej koncepcie, modelu alebo plánu budúcej inovácie. Pozri príklad v ***rámčeku 7***.

Rámček 7

Príklad projektu, pri ktorom nebolo v pláne priniesť praktický výsledok

Cieľom projektu v Holandsku bolo po prvýkrát v tomto regióne vypracovať akčný plán pre udržateľné postupy v poľnohospodárstve v kolóniách rašelinníka na základe analýzy súčasnej situácie. V rámci podpory tohto akčného plánu projekt zahŕňal aj vypracovanie projektovej dokumentácie pre deväť prioritných oblastí, ktoré sa mali riešiť v rámci deviatich budúcich projektov na vykonávanie EIP-AGRI. V rámci projektu sa neplánovala žiadna praktická realizácia.

Z deviatich identifikovaných prioritných oblastí bolo len päť rozpracovaných do projektových plánov alebo opisov projektov. V prípade zvyšných štyroch projektov nebola projektová dokumentácia vypracovaná, lebo projekt bol predčasne ukončený z dôvodu nezáujmu operačnej skupiny v ňom pokračovať.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

39 Našli sme aj 13 z 25 projektov, v ktorých boli plánované činnosti vymedzené tak úzko, že vytvorená inovácia by bola užitočná len pre členov operačnej skupiny, lebo projektové činnosti boli zamerané na špecializované alebo špecifické potreby členov operačnej skupiny (***rámček 8***).

Rámček 8

Príklady projektov zameraných na špecializované alebo špecifické potreby

Cieľom projektu v Holandsku bolo v spolupráci s poľnohospodárom a miestnou samosprávou vytvoriť inovačný spôsob zmeny účelu bývalých poľnohospodárskych budov. Plány projektu boli prispôsobené potrebám príslušného poľnohospodára a žiadna časť inovácií vyvinutých v rámci projektu nebola ľahko prenosná na iných poľnohospodárov.

V Španielsku (Andalúzia) bolo cieľom projektu znížiť spotrebu energie a vody v závode na spracovanie kozieho mlieka a podporiť diverzifikáciu výrobkov z kozieho mlieka. Zistili sme, že projekt pomohol spoločnosti modernizovať infraštruktúru a znížiť spotrebu vody a energie. Vytvorené nástroje a modely však boli prispôsobené infraštruktúre zariadenia a nemohli sa použiť nikde inde. Okrem toho neboli v rámci projektu vyvinuté nové výrobky z kozieho mlieka, ako sa pôvodne plánovalo.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

40 V prípade siedmich z 13 projektov so špecializovanou alebo špecifickou potrebou bolo od začiatku jasné, že nie je pravdepodobné, aby sa inovácia prijala vo väčšom rozsahu. Všetky tieto prípady sa týkali inovácií výrobkov a v projektových plánoch nebolo zahrnuté žiadne testovanie ani analýza trhu. Plány zahŕňali napríklad vývoj:

- nového ľahšie roztierateľného masla s dlhšou trvanlivosťou a šťavy z jabĺk s červenou dužinou s prospešnými vlastnosťami pre zdravie (Poľsko),
- zdravého ovocného občerstvenia a nových mliečnych výrobkov z kozieho mlieka (Španielsko).

Produkty vyvinuté v rámci týchto projektov neboli nikdy komercializované, a dokonca ani podrobené trhovému testu, keďže bolo jasné, že by ich nebolo možné vyrábať za primerané náklady.

41 Dva projekty v Poľsku, v ktorých sa riešila špecifická potreba (bod *40*), zahŕňali veľké investície do aktív, ako boli výrobné linky a stroje, ktoré členovia operačnej skupiny v plnej miere využili po skončení projektu. Podľa pravidiel vnútorného trhu EÚ by sa oprávnené náklady na takéto investície do projektov výskumu a vývoja mali obmedziť na náklady na odpisy zodpovedajúce trvaniu projektu. Keďže neoprávnená náhrada investícií do aktív vyplývala z pravidla uplatňovaného na vnútroštátnej úrovni, zistili sme, že osem z desiatich projektov zaradených do vzorky v Poľsku získalo viac finančných prostriedkov, než malo (*rámček 9*). Takéto prípady predstavujú alternatívne náklady, pokiaľ ide o financovanie iných, inovačnejších projektov.

Rámček 9

Príklad projektu, v ktorom boli finančné prostriedky vynaložené prevažne na kapitálové investície, a nie na inovácie

Projekt v Poľsku sa týkal zavedenia inovačnej technológie na úpravu vody v rámci uzavretého zavlažovacieho systému na plantáži na pestovanie brusníc. Z nákladov na projekt predstavovalo 92 % investičné náklady vo výške 1,5 mil. EUR na založenie novej plantáže na pestovanie brusníc s 50 % mierou verejnej podpory. Prijímateľovi sa uhradili investičné náklady vo výške 750 000 EUR.

Náklady na odpisy zodpovedajúce trvaniu projektu predstavovali len 94 000 EUR, takže náhrada mala byť obmedzená na 47 000 EUR. Z podpory EÚ sa preto vyplatilo približne 700 000 EUR na kapitálové investície, a nie na inovácie, čo je v rozpore s pravidlami EÚ.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

42 Okrem toho sme zistili, že päť z 13 špecializovaných alebo špecifických projektov by sa bolo v plnej miere alebo čiastočne realizovalo aj bez grantu (situácia známa ako „mŕtva váha“ – ***rámček 10***). Takéto prípady predstavujú alternatívne náklady, pokiaľ ide o financovanie inovačnejších projektov.

Rámček 10

Príklady prijímateľov v rámci špecializovaných projektov, ktorí použili verejné finančné prostriedky vo svoj prospech

Takíto prijímatelia v rámci projektov financovaných z EIP-AGRI boli napríklad:

a) v Holandsku, kde družstvo a svetový líder vo výrobe zložiek potravín založených na zemiakoch vykázali počas obdobia trvania projektu ročné príjmy až do výšky 1 mld. EUR a zisk vo výške miliónov eur;

b) v Španielsku, kde veľký výrobca tradičného španielskeho šumivého vína, ktorého vlastní americká spoločnosť pôsobiaca v oblasti súkromného kapitálu, vykázal počas obdobia trvania projektu ročné zisky vo výške približne 100 mil. EUR;

c) v Poľsku, kde veľká nadnárodná potravinárska spoločnosť vykázala počas obdobia trvania projektu ročné zisky vo výške približne 100 mil. EUR.

Účelom ich projektov bolo poskytnúť moderné riešenia jednej konkrétnej spoločnosti, ktorá už bola schopná financovať ich z vlastných zdrojov. Žiadny z týchto prijímateľov výsledky projektu nešíril ďalej. Verejné finančné prostriedky boli teda použité na podporu veľkých súkromných spoločností, ale nepriniesli prospech širšiemu sektoru.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

43 Napokon sme zistili, že z 25 projektov, ktoré neboli úspešné a v prípade ktorých bolo možné zlyhaniu zabrániť, tri netrvali dostatočne dlho na to, aby bolo možné vykonať všetku prácu na vytvorenie plánovaných inovácií, ako sa uvádza v ***rámčeku 11***. Tieto projekty nemohli priniesť úspešnú inováciu z dôvodu nesúladu medzi plánovanými cieľmi a trvaním projektu.

Rámček 11

Príklady projektov, v ktorých neboli zosúladené ciele s trvaním projektu

V Poľsku sme preskúmali dvojročný projekt na vytvorenie aplikácie na rozhodovanie založenej na modeloch strojového učenia využívajúcich umelú inteligenciu nazývanú neurónové siete. Proces vývoja takýchto sietí zvyčajne trvá viac ako päť rokov. Hoci bol projekt dokončený koncom roka 2022, aplikácia je v súčasnosti stále vo vývoji. Poľsko poskytlo podporu na projekty trvajúce až tri roky a vo výnimočných prípadoch až päť rokov.

V Španielsku (Andalúzia) dve organizácie poľnohospodárov vyrábajúcich olivový olej realizovali dvojročný projekt s cieľom preukázať, že intenzifikované olivové háje sú ekonomicky životaschopnejšie ako tradičné olivové háje, a presvedčiť poľnohospodárov, aby zintenzifikovali svoju činnosť. Polovica nákladov na projekt bola vynaložená na odstránenie 50 hektárov tradičných hájov a ich nahradenie intenzifikovaným hájom, ktorý sa mal vysadiť na ich mieste. Vzhľadom na to, že novovysadené háje prinesú svoju prvú – obmedzenú – úrodu o štyri až päť rokov a plnú produkciu dosiahnu za desať rokov, boli v rámci projektu uvedené výpočty návratnosti investícií a produktivity na základe odhadovaných údajov, ktoré už boli k dispozícii.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Nedostatočnou hospodárskou súťažou v oblasti financovania a zlými výberovými konaniami sa znížil inovačný potenciál

44 Na základe nášho preskúmania vnútroštátnych opatrení v štyroch kontrolovaných členských štátoch sme zistili niekoľko dôvodov, pre ktoré bolo vo viac než polovici projektov v našej vzorke nepravdepodobné, aby viedli k inováciám.

45 Po prvé sme zistili, že medzi projektmi existovala len malá hospodárska súťaž pri získavaní finančných prostriedkov z EIP-AGRI. Pokiaľ ide o EIP-AGRI, členské štáty sa musia pri výbere projektov riadiť súťažným konaním, v rámci ktorého sa žiadosti hodnotia na základe výberových kritérií a následne sa zoradia do poradia s cieľom určiť najlepšie návrhy. Vo všetkých štyroch členských štátoch zaradených do vzorky bol vo výzvach na predkladanie projektov predložený značný počet návrhov. Napríklad vo Francúzsku (Normandia) bolo počas výberového konania zamietnutých len päť zo 150 návrhov projektov prijatých v rokoch 2014 – 2022. Štyri z nich boli predložené ešte v prvej výzve na predkladanie projektov, keď bolo opatrenie nové pre žiadateľov aj riadiaci orgán. V Španielsku, Holandsku a Poľsku sa rozpočet na opatrenie v oblasti spolupráce, ktoré sa vzťahovalo na EIP-AGRI v PRV na roky 2014 – 2022, niekoľkokrát zvýšil, lebo riadiace orgány sa rozhodli zmierniť tlak v rámci výberu.

46 Po druhé sme zistili, že inovatívnosť návrhu projektu, t. j. či sa v ňom testuje nový nápad alebo existujúci nápad v novom kontexte, nebola rozhodujúcim kritériom výberu projektov v žiadnom zo štyroch členských štátov zahrnutých do našej vzorky. Za inováciu sa považovalo napríklad testovanie alebo nákup nového komerčne dostupného zariadenia. Stalo sa tak napriek tomu, že v usmerneniach Komisie týkajúcich sa EIP-AGRI sa členským štátom odporúčalo, aby takéto opatrenia z podpory vylúčili. V prípade Poľska to viedlo aj k vyplateniu značných súm pomoci operačným skupinám na kapitálové investície, a to napriek skutočnosti, že financovanie nákladov na dlhodobý majetok nad rámec odpisov počas trvania projektu bolo porušením pravidiel EÚ.

47 Dva zo štyroch členských štátov (Francúzsko a Poľsko) sa rozhodli stanoviť inovatívnosť návrhu projektu ako kritérium oprávnenosti. V Poľsku riadiaci orgán považoval nápad v projekte za inovačný, ak potenciálny prijímateľ získal kladné stanovisko k inovačnému charakteru projektu od univerzity alebo výskumného ústavu. Tento proces nebol transparentný a viedol ku konfliktu záujmov; keďže výskumný ústav si účtoval poplatky za certifikáciu, bol len málo motivovaný vydávať negatívne stanoviská. Ak členské štáty zahrnuli inovatívnosť medzi výberové kritériá, nemala vždy dostatočnú váhu na zabezpečenie toho, aby projekty s okrajovou alebo nízkou inovatívnosťou boli vylúčené z financovania, ako sa uvádza v ***rámčeku 12***.

Rámček 12

Príklady inovatívnosti návrhu projektu, ktorá zohráva vo výberovom konaní len malú úlohu

V Španielsku (národný PRV) mohli projekty získať za „stupeň inovácie“ 10 zo 100 bodov, pričom za inovačný potenciál mohli získať len 4 body a za uskutočniteľnosť 6 bodov.

Vo Francúzsku (Normandia) mohli projekty získať za „stupeň inovácie“ 30 zo 170 bodov. V rámci tohto kritéria sa samostatne testovalo, či sa návrh projektu týka technickej, tematickej alebo organizačnej inovácie, pričom za každý typ inovácie sa pridelilo 10 bodov. Projekty boli vybrané, ak dosiahli minimálne 50 bodov a ak sa ich inovačný charakter považoval za dostatočný, ale pritom sa nevymedzilo, čo znamená pojem „dostatočný“, ani sa nestanovila minimálna prahová hodnota pre toto kritérium.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

48 Po tretie, ak aj boli kritériá výberu pre potenciálnu „užitočnosť výsledkov“ a „širšie uplatňovanie“ vymedzené, zohrávali pri výbere projektov len malú úlohu. V prípade týchto štyroch členských štátov sme zistili, že výberové konanie nebolo zamerané na posúdenie potenciálu dosiahnuť praktické výsledky, ktoré by mohli viesť k všeobecne prijatým inováciám. Napríklad, hoci Francúzsko (Burgundsko-Franche-Comté) uplatňovalo kritériá posudzovania „prenosnosti výsledkov na koncových používateľov“ a „reprodukovateľnosti výsledkov“, nemali dostatočnú váhu na to, aby sa uprednostnili projekty s potenciálom znásobenia alebo rozšírenia.

49 Napokon sme na základe našej analýzy nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 zistili, že na rozdiel od mnohých iných opatrení v rámci PRV sa opatrením v oblasti spolupráce nevylúčili žiadne kategórie nákladov na úrovni EÚ a členské štáty sa mohli rozhodnúť požiadať o náhradu až do výšky 100 % nákladov na projekt. Zo 70 projektov zaradených do vzorky boli celkovo v 36 z nich uhradené oprávnené náklady v plnej miere (v priemere 322 000 EUR), čo znamená, že členovia operačnej skupiny nemuseli znášať žiadne finančné riziko spojené s vykonávanými činnosťami. Zistili sme, že poskytnutie maximálnej miery podpory neprinieslo viac inovácií (***ilustrácia 6***).

Ilustrácia 6 | Väčšia podpora nepriniesla viac inovácií

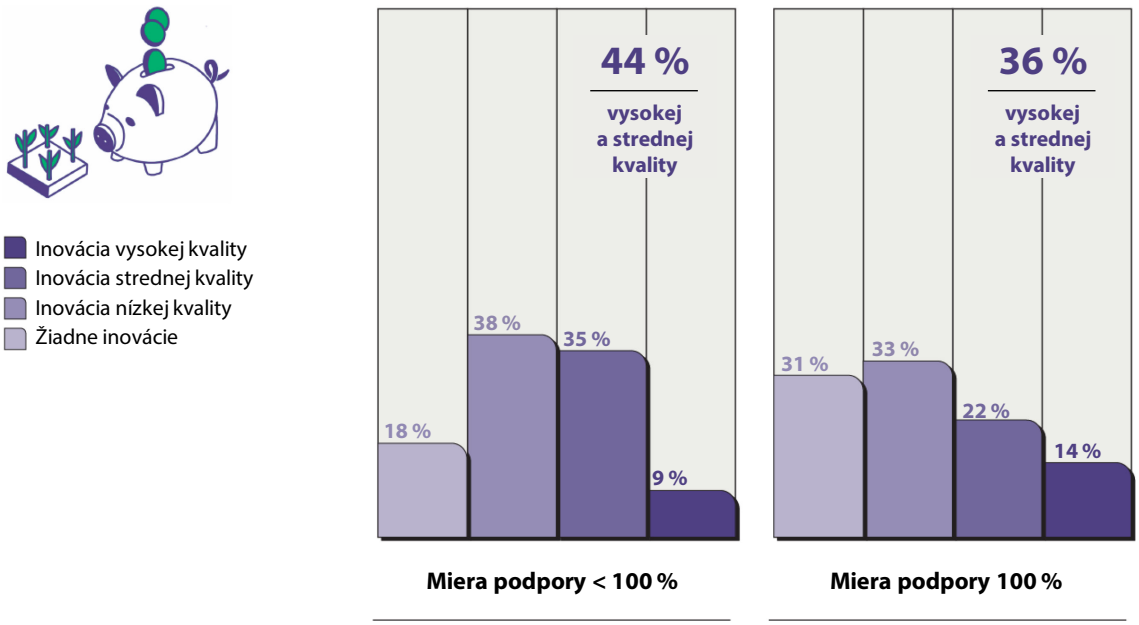

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Výsledky projektov sa často nešíria ani nevyužívajú

50 Na vytvorenie kultúry inovácie, ktorá vedie ku konkurencieschopnejšiemu a k udržateľnejšiemu poľnohospodárstvu, sú potrebné účinné mechanizmy na šírenie výsledkov projektov a podporu rozsiahleho prijímania úspešných riešení. Preskúmali sme, ako sa v rámci projektov v našej vzorke vymieňali informácie o inováciách a ako Komisia a vybrané členské štáty podporovali šírenie týchto poznatkov v rámci SPP v prospech odvetvia ako celku.

Šírené boli výsledky z približne polovice projektov

51 Z 53 projektov založených na inovačnom nápade pokrývalo náklady na komunikačné činnosti a činnosti spojené so šírením informácií 49 projektov, ale len v 28 z nich boli výsledky a získané poznatky uverejnené. Medzi nimi bolo aj všetkých 18 projektov, v ktorých boli obsiahnuté štyri charakteristiky vedúce k úspešnej inovácii: šesť projektov prinieslo riešenia, ktoré boli v tomto odvetví všeobecne prijaté; desať prinieslo výsledky, ktoré členovia operačných skupín stále používajú a mohli by ich používať aj iní; a v dvoch sa dospelo k záveru, že nová technológia nezodpovedá profilu poľnohospodárskych podnikov, ktoré boli účastníkmi v operačnej skupine, ale vymieňali sa v rámci nich podrobné poznatky o tom, ktoré poľnohospodárske podniky by používanie tejto novej technológie mali zvážiť.

52 V ustanoveniach SPP sa od operačných skupín vyžaduje, aby šírili výsledky dosiahnuté v rámci projektov[5]. Napriek tomu, že Komisia vo svojich usmerneniach pre členské štáty uviedla, že významné výsledky, ktoré by mohli byť pre ostatných užitočné, sa musia šíriť, ani jeden z členských štátov zaradených do vzorky operačné skupiny jasne neinformoval o tom, čo presne je potrebné šíriť alebo na aký účel. To znamenalo, že operačné skupiny si vo všeobecnosti vykladali túto požiadavku ako povinnosť informovať o činnostiach a výsledkoch projektu bez toho, aby podrobne opísali dosiahnuté výsledky alebo získané poznatky. Ak by tak boli urobili, umožnilo by to ďalším zainteresovaným stranám, ako sú poľnohospodári, poradcovia, výskumní pracovníci alebo verejné orgány, opätovne ich použiť. V ***rámčeku 13*** sa uvádzajú príklady projektov, v ktorých si účastníci ponechali získané poznatky pre seba.

[5] Článok 57 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Rámček 13

Príklady projektov, v ktorých si účastníci ponechali získané poznatky pre seba

Cieľom projektu v Holandsku bolo pomocou inovačných šľachtiteľských techník vyvinúť nové odrody zemiakov, a to so zameraním na zvýšenie ich odolnosti voči chorobám a na zabezpečenie vysokých výnosov. Výsledkom projektu boli štatistické modely výberu a šľachtenia zemiakov, vytvorili sa markery na predpovedanie vlastností nových odrôd a vyvinulo sa aj šesť referenčných genómov. Žiadny z týchto výsledkov však nebol zverejnený. Jeden člen operačnej skupiny bol spoluautorom vedeckého dokumentu obsahujúceho len obmedzené informácie, ktoré by iným spoločnostiam zaoberajúcim sa šľachtením zemiakov neumožnili využívať získané poznatky.

Projekt v Španielsku sa sústredil na výskum alternatívneho obchodného využitia šúp a kôstok z avokáda. Tie predstavujú približne 40 % celkovej hmotnosti spracovaného avokáda a považujú sa za odpad, ktorý sa spaľuje alebo ukladá na skládky. Projekt priniesol poznatky o tom, ako charakterizovať, extrahovať a kontrolovať kvalitu látok v kôstke a šupe a ako tieto odpadové produkty spracovať na výrobu krmiva alebo na výrobu výživových doplnkov a účinných látok v kozmetike. Žiadne zo získaných poznatkov neboli zverejnené.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

53 Ďalším dôvodom absencie zmysluplného šírenia výsledkov bola skutočnosť, že projekty boli navrhnuté tak, aby z nich mala prospech len operačná skupina či dokonca jediný člen operačnej skupiny, ktorý mal v úmysle využiť riešenie buď interne, alebo ho po dokončení projektu uviesť na trh. Subjekty zapojené do týchto projektov mali zvyčajne už od začiatku v pláne významné výsledky zamlčať s cieľom udržať si v prípade úspechu inovácie konkurenčnú výhodu (***rámček 14***). Z 15 takýchto projektov by sa šesť bolo uskutočnilo aj bez verejnej podpory, lebo výsledky boli také špecifické, že by ich nikto nemohol opätovne použiť, ani keby boli zverejnené.

Rámček 14

Príklad projektu, ktorého výsledky neboli šírené, aby si účastníci zachovali konkurenčnú výhodu

Vo Francúzsku (Normandia) sa v rámci projektu EIP-AGRI vytvorila webová platforma, ktorá mala prepojiť poľnohospodárov s poskytovateľmi poľnohospodárskych služieb. Verejné finančné prostriedky boli použité na vytvorenie databázy obsahujúcej všetkých poskytovateľov poľnohospodárskych služieb v regióne, služby, ktoré poskytujú, a ceny. Bola z nich zaplatená aj kalkulačka, ktorá mala poľnohospodárom umožniť rozhodovať sa, či má z ekonomického hľadiska väčší zmysel kúpiť si určité zariadenie alebo zaplatiť za poľnohospodársku službu, čím by sa vyriešil rozšírený problém francúzskych poľnohospodárov, ktorým sú vysoké dlhy a nadmerné množstvo vybavenia.

Na konci projektu a z dôvodu obchodného tajomstva operačná skupina neuverejnila žiadne informácie o programoch a funkciách, ktoré boli vyvinuté. Hoci hodnotiteľ už vo fáze plánovania poukázal na to, že výsledky projektu sú určené na obchodné využitie, regionálne orgány neprijali žiadne opatrenie na zabezpečenie šírenia významných výsledkov. V regióne v súčasnosti chýbajú referencie na poskytovateľov poľnohospodárskych služieb a služby, ktoré ponúkajú, ktoré by boli prístupné verejnosti.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

54 Všetky štyri členské štáty vybrané na tento audit zaplatili za komunikačné činnosti a činnosti spojené so šírením informácií bez toho, aby medzi nimi rozlišovali. V prípade niektorých projektov v našej vzorke boli náklady na komunikáciu a šírenie informácií uhradené už v čase, keď boli projekty v počiatočnom štádiu a nepriniesli ešte žiadne výsledky. Uhradené náklady zahŕňali aj vývoj webových sídel projektov, ktorých prevádzka bola na konci projektu buď ukončená, alebo neobsahovali žiadne informácie o dosiahnutých výsledkoch. V našej vzorke projektov sme zistili, že členské štáty sa väčšinou zamerali na platenie komunikačných činností v priebehu projektu namiesto účinného šírenia výsledkov (***rámček 15***).

Rámček 15

Príklad podpory šírenia, ktorá neviedla k širokej dostupnosti výsledkov

V Španielsku všetkých desať projektov, ktoré sme vybrali do vzorky z národného PRV, dostalo platby za činnosti spojené so šírením informácií v rozsahu od 40 000 EUR do 79 000 EUR, čo predstavuje až 17 % celkových nákladov na projekt. Podporované činnosti zahŕňali účasť na podujatiach, organizovanie dní otvorených dverí a uverejňovanie článkov (v tlačenom formáte aj online). Tieto činnosti sa vykonávali v rôznych fázach projektu väčšinou na miestnej alebo regionálnej úrovni. Hoci sa v prípade všetkých projektov informovalo o príslušných činnostiach v záverečných správach a iných výstupoch, zistili sme, že len v šiestich projektoch sa šírili významné výsledky, aby ich mohli použiť aj iné strany. Spomedzi týchto šiestich projektov sa len jeden rozšíril a vytvorené riešenia sa stále používajú v prípade ďalších dvoch projektov, ale výlučne členmi operačnej skupiny.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

Členské štáty použili výsledky projektov alebo získané poznatky len v obmedzenej miere

55 Šírenie výsledkov projektov je nevyhnutné na to, aby sa členské štáty dozvedeli, ktoré typy projektov sú najúčinnejšie, a v súlade s tým upravili vykonávanie EIP-AGRI. Tieto výsledky majú zásadný význam aj pre posúdenie vplyvu EIP-AGRI na odvetvie poľnohospodárstva, a to najmä na regionálnej úrovni, kde je EIP-AGRI dôležitým zdrojom verejného financovania. Vo Francúzsku, v Holandsku a Poľsku sme zaznamenali všeobecný nedostatok technickej kapacity, pokiaľ ide o správne uchovávanie a spracovanie výsledkov projektov. Zistili sme prípady, keď riadiace orgány nemali k významným výsledkom projektu prístup, lebo operačné skupiny prestali po skončení projektov existovať. Keďže riadiace orgány v dohodách o grante nie vždy poskytli dostatočne podrobné vymedzenie výstupov, operačné skupiny neboli povinné poskytnúť výstupy na konci projektu a často ich ani neposkytli, hoci mohli byť užitočné (***rámček 16***).

Rámček 16

Príklad nevyužitej príležitosti rozšíriť výsledky projektu

Cieľom projektu v sektore ovocinárstva v Španielsku (Andalúzia) bolo nájsť alternatívu k sviečkam na báze parafínu, ktoré sa používajú na boj proti mrazom v sadoch. Cieľom bolo znížiť s tým súvisiace znečistenie a vytváranie oblakov dymu zo sviečok. Výsledkom projektu bol výber ohrievačov šetrnejších k životnému prostrediu, našiel sa však aj spôsob, ako ušetriť 20 % nákladov na ochranu pred mrazom optimalizáciou spôsobu rozmiestnenia sviečok v sade. Na regionálnej alebo národnej úrovni by to mohlo viesť k značným úsporám všetkých výrobcov v jednom z kľúčových poľnohospodárskych odvetví Španielska. Riadiacemu orgánu aj platobnej agentúre bola doručená záverečná správa o projekte, v ktorej sa podrobne uvádza algoritmus použitý na rozmiestnenie sviečok, ako aj dosiahnuté úspory, ale neprijali žiadne opatrenia na propagáciu tohto riešenia medzi príslušnými zainteresovanými stranami.

Zdroj: EDA na základe vzorky projektov.

56 Ani jeden zo štyroch členských štátov výsledky projektu neanalyzoval s cieľom podporiť najsľubnejšie inovácie na regionálnej alebo národnej úrovni. Hoci SPP umožňuje členským štátom využívať na odovzdávanie užitočných poznatkov získaných v projektoch aj iné fondy pre rozvoj vidieka, a to prostredníctvom odbornej prípravy, vzdelávacích materiálov alebo poradenských služieb, členské štáty tak robili len zriedka.

57 V dvoch francúzskych regiónoch, ktoré sme navštívili, sme zistili len tri prípady, keď operačné skupiny po ukončení svojich projektov zorganizovali dni otvorených dverí a demonštračné podujatia s využitím podpory EÚ. Stalo sa tak napriek usmerneniam Komisie týkajúcim sa EIP-AGRI, v ktorých sa zdôrazňuje, že partnerská komunikácia medzi poľnohospodármi a lesnými hospodármi a začlenenie inovácií do pravidelných poradenských služieb predstavujú účinné spôsoby znásobenia alebo rozšírenia výsledkov úspešných projektov.

V dôsledku nedostatočného šírenia kľúčových výsledkov bola obmedzená schopnosť Komisie vyhodnotiť účinnosť európskeho partnerstva v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky

58 Od operačných skupín sa požadovalo, aby národným alebo regionálnym orgánom predložili záverečnú správu, v ktorej budú zhrnuté výsledky ich projektov. Orgány boli potom povinné postúpiť informácie Komisii. Členské štáty však túto požiadavku systematicky nedodržiavali. Zistili sme, že Francúzsko (Burgundsko-Franche-Comté a Normandia) nezaslalo Komisii žiadne informácie o výsledkoch z financovaných projektov, zatiaľ čo Španielsko, Holandsko a Poľsko zaslali len čiastočné informácie. Hoci všetky štyri členské štáty zriadili verejnú databázu projektov EIP-AGRI financovaných v ich krajine, ani v týchto databázach neboli informácie o výsledkoch z projektov a v niektorých prípadoch obsahovali len neúplné informácie o vykonaných projektoch.

59 V dôsledku nedostatočného oznamovania výsledkov je kvalita informácií o projektoch v databáze siete EIP EÚ nízka. Sieť EIP EÚ by mala zahŕňať výsledky zo všetkých projektov financovaných prostredníctvom EIP-AGRI v celej EÚ. Komisia vyzvala členské štáty, aby výsledky projektov sprístupnili čo najskôr[6]. Zistili sme však, že členské štáty často nahlasujú výsledky projektov so značným oneskorením, a to aj niekoľko rokov po skončení projektu. V prípade 70 projektov v našej vzorke sme zistili, že databáza obsahovala informácie o cieľoch projektov a očakávaných výsledkoch, ale kvalita informácií bola rôzna. V databáze však neboli k dispozícii žiadne informácie o dosiahnutých výsledkoch a neboli v nej zahrnuté žiadne výstupy. Je zriedkavé, aby členské štáty zverejňovali výsledky z projektov vrátane záverečných správ na národnej a regionálnej úrovni.

---

[6] Komisia, Usmernenia týkajúce sa údajov o operačných skupinách v rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií (EIP), október 2023.

60 Komplexné údaje sú potrebné na sledovanie charakteristík a dosiahnutých výsledkov v rámci partnerstiev podporovaných EIP-AGRI a na určenie toho, ktoré faktory prispeli k najlepšej výkonnosti. Požiadavky na vykazovanie údajov o EIP-AGRI v rámci SPP na obdobie rokov 2014 – 2022 boli vymedzené v spoločnom rámci Komisie pre monitorovanie a hodnotenie, v ktorom sa od členských štátov vyžaduje, aby ročne poskytovali informácie iba o dvoch ukazovateľoch výstupov: o počte projektov podporených prostredníctvom EIP-AGRI v rámci SPP a o výške prijatej verejnej podpory. Zistili sme, že tieto údaje neboli spoľahlivé v prípade dvoch zo štyroch členských štátov v našej vzorke: Španielsko (Katalánsko) oznámilo 778 projektov, pričom bolo financovaných len 282 projektov, a Holandsko oznámilo 493 projektov namiesto 437. Komisia o týchto chybách vo vykazovaní nevedela.

61 V spoločnom rámci pre monitorovanie a hodnotenie neboli zahrnuté žiadne ukazovatele výsledkov alebo vplyvu napriek tomu, že takéto ukazovatele výkonnosti sú nevyhnutné na posúdenie dosiahnutých výsledkov[7]. V dôsledku nedostatku relevantných a spoľahlivých údajov bola obmedzená schopnosť Komisie vyhodnotiť EIP-AGRI.

62 Komisia využíva hodnotenia programov a nástrojov EÚ na získavanie informácií o politike. Pokiaľ však ide o EIP-AGRI, nevykonalo sa systematické posúdenie spôsobu fungovania operačných skupín ani vplyvu, ktorý mali projekty v období 2014 – 2022 na štyri ciele EIP-AGRI v rámci SPP. Jediné hodnotenie sa uskutočnilo v roku 2016, teda v čase, keď ešte neboli dokončené žiadne projekty EIP-AGRI a neboli k dispozícii žiadne výsledky. V rokoch 2018 a 2024 sa vykonali dodatočné posúdenia malého počtu predbežne vybraných prípadových štúdií. V týchto posúdeniach sa nezohľadnil celkový prínos projektov k dosiahnutiu cieľov EIP-AGRI.

63 Naše zistenia sú v súlade so zisteniami uvedenými v správe OECD z roku 2023 o politikách pre budúcnosť poľnohospodárstva a potravinárstva v Európskej únii, v ktorej sa poukázalo na všeobecne nedostatočnú analýzu projektov operačných skupín EIP-AGRI a zdôraznila sa potreba ďalších dôkazov. V správe sa uvádza, že v prípade EIP-AGRI je potrebných viac dôkazov na zabezpečenie primeraného mechanizmu spätnej väzby, s informáciami a analýzou hlavných hnacích síl inovačných výsledkov, ktoré by mohli zlepšiť získavanie poznatkov v oblasti politiky a uplatňovanie najlepších systémov a postupov medzi operačnými skupinami.

---

[7] Súbor nástrojov pre lepšiu právnu reguláciu, kapitola 5.

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Joëlle Elvinger, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 28. januára 2026.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Prílohy

Príloha I – O tomto audite

Inovácie v poľnohospodárstve

01 Inovácie zohrávajú v politikách EÚ významnú úlohu a sú hlavnou pákou pri dosahovaní environmentálnej, hospodárskej a sociálnej udržateľnosti poľnohospodárskeho odvetvia. Na rozdiel od iných odvetví sa výskum a vývoj v poľnohospodárstve financuje predovšetkým z verejných zdrojov[1]. V rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) sa poskytuje významný zdroj finančných prostriedkov EÚ na inovácie v poľnohospodárstve EÚ, pričom v rokoch 2014 – 2022 sa vynaložila z verejných finančných prostriedkov takmer 1 mld. EUR.

02 Komisia nemá formálne vymedzený pojem inovácie, ale úspešnú inováciu v poľnohospodárstve považuje za nápad (výrobok, služba, výrobný proces alebo nový spôsob organizácie vecí), ktorý sa zaviedol do praxe, ukázal ako užitočný a všeobecne prijímaný. Inovácia môže zahŕňať úplne nové postupy alebo uplatňovanie existujúcich postupov v novom geografickom alebo environmentálnom kontexte. Inovácie v poľnohospodárstve zahŕňajú širokú škálu potrieb v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve alebo agropotravinárstve, ako je znázornené na ***ilustrácii 1***.

[1] OECD, Policies for the Future of Farming and Food in the European Union (Politiky pre budúcnosť poľnohospodárstva a potravinárstva v Európskej únii), OECD Agriculture and Food Policy Reviews, 2023.

Ilustrácia 1 | Druhy inovácií v poľnohospodárstve

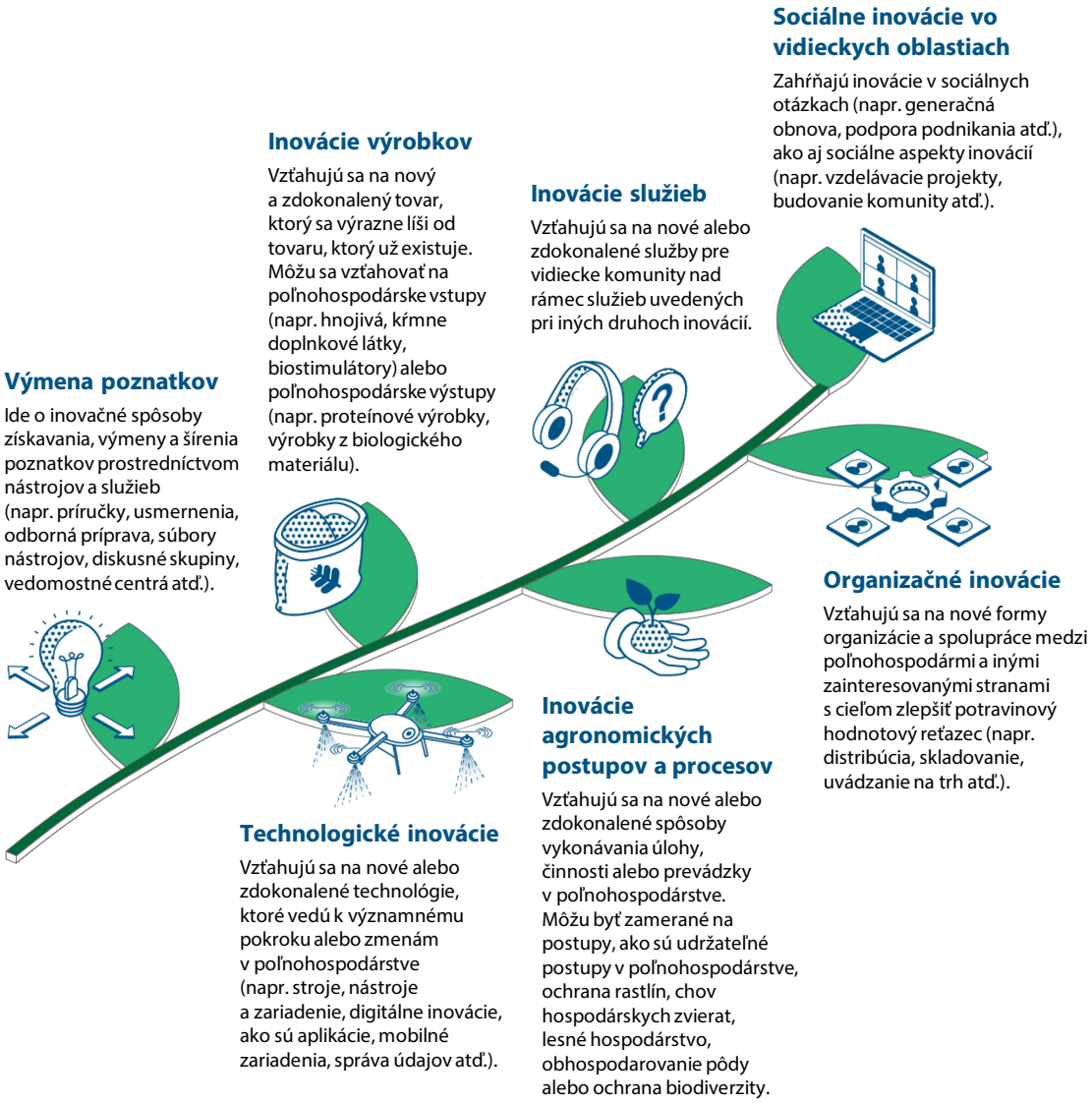

Zdroj: EDA na základe klasifikácie, ktorú navrhla sieť SPP EÚ vo svojej štúdii z roku 2024 o výsledkoch dosiahnutých v rámci projektov EIP-AGRI, ktoré vykonali operačné skupiny v rámci SPP.

EIP zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť v rámci SPP

03 Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť (EIP-AGRI) v rámci SPP poskytuje od roku 2014 finančné prostriedky na praktické inovácie s prístupom zdola nahor, ktoré mali prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti a udržateľnosti poľnohospodárstva EÚ. Účelom EIP-AGRI bolo riešiť potreby v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, a to od prvovýroby cez celý hodnotový reťazec.

04 V SPP na roky 2014 – 2022 sa vymedzili štyri všeobecné ciele EIP-AGRI:

a) podporovať vytvorenie odvetví poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, ktoré efektívne využívajú zdroje, sú hospodársky životaschopné, produktívne a konkurencieschopné, produkujú málo emisií, sú šetrné a odolné voči klíme;

b) pomôcť poskytovať stabilnú a udržateľnú dodávku potravín, krmív a biomateriálov;

c) zlepšovať postupy zamerané na ochranu životného prostredia, adaptáciu na zmenu klímy a na jej zmierňovanie;

d) stavať mosty medzi najnovšími poznatkami výskumu a technológiami a poľnohospodármi, správcami lesov, vidieckymi komunitami, podnikmi, MVO a poradenskými službami.

05 Popri riešení týchto štyroch cieľov sa od EIP-AGRI v rámci SPP takisto vyžadovalo, aby sa ním[2]:

- posilnilo prijímanie a efektívnosť nástrojov týkajúcich sa inovácií a súčinnosti medzi nimi,
- podporilo rýchle a široké uplatňovanie inovačných riešení,
- lepšie prepojil výskum s poľnohospodárskou praxou s cieľom preklenúť priepasť medzi týmito dvoma oblasťami a vedecká obec informovala o potrebách výskumu v oblasti poľnohospodárstva.

[2] Odôvodnenie 44 a článok 55 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Mechanizmus vykonávania EIP-AGRI založený na projektoch v rámci SPP

06 V rámci SPP na roky 2014 – 2022 sa vytvoril rámec na úrovni EÚ pre EIP-AGRI, ktorým sa členským štátom poskytla značná flexibilita pri jeho vykonávaní. EIP-AGRI bolo zahrnuté do opatrenia rozvoja vidieka na podporu spolupráce v poľnohospodárskom odvetví. EIP-AGRI fungovalo takto.

1) Zainteresované strany vytvorili operačnú skupinu, ktorá mala realizovať projekt. Národným alebo regionálnym orgánom navrhli projektový plán, v ktorom načrtli svoj inovačný nápad, očakávané výsledky a očakávané prínosy v oblasti zvýšenia produktivity a udržateľného riadenia zdrojov.

2) Ak bol projekt vybraný, členovia operačnej skupiny projekt realizovali a výsledky projektu šírili najmä prostredníctvom siete EIP EÚ na úrovni EÚ (bod ***09***).

Projekty operačných skupín museli byť založené na interaktívnom inovačnom modeli. Operačné skupiny museli mať aspoň dvoch členov so vzájomne sa dopĺňajúcimi znalosťami; prítomnosť odborníkov z praxe, ako sú poľnohospodári alebo lesní hospodári, nebola povinná. Členovia operačných skupín museli v priebehu projektu prijímať spoločné rozhodnutia a spoločne vytvárať inovatívne riešenia praktických problémov poľnohospodárov.

07 Financovanie EIP-AGRI z prostriedkov SPP v rámci opatrenia spolupráce sa vzťahovalo na zriadenie operačnej skupiny aj na vykonávanie inovačných projektov. Stanovilo sa v ňom preplatenie všetkých vzniknutých nákladov, ako napr. na prípravné štúdie, vypracovanie plánu vykonávania, fungovanie operačnej skupiny a propagáciu projektu. Členské štáty mohli financovať EIP-AGRI výlučne prostredníctvom opatrenia spolupráce alebo v kombinácii s inými opatreniami na rozvoj vidieka (napr. nákup alebo lízing nových strojov a zariadení, vývoj softvérových aplikácií alebo rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikov).

08 Členské štáty sa mohli rozhodnúť, či zahrnú alebo nezahrnú EIP-AGRI do svojich programov rozvoja vidieka. Boli podporované v tom, aby vymedzili konkrétne ciele nástroja so zameraním na vlastné inovačné potreby v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Okrem toho sa mohli rozhodnúť buď EIP-AGRI obmedziť na konkrétne vnútroštátne alebo regionálne prioritné témy, alebo financovať hlavne iniciatívy vyvinuté na miestnej úrovni s cieľom uspokojiť miestne potreby. Členské štáty boli zodpovedné za výber inovačných projektov aj za stanovenie kritérií oprávnenosti a výberu. Okrem toho boli zodpovedné za stanovenie úrovne verejnej podpory s podporou až do výšky 100 % oprávnených výdavkov.

Šírenie výsledkov projektov – podstatná súčasť EIP-AGRI v rámci SPP

09 Operačné skupiny mali svoje zistenia šíriť v rámci poľnohospodárskej komunity najmä prostredníctvom siete EIP EÚ s cieľom zabezpečiť, aby výsledky jednotlivých projektov boli prínosom pre celé odvetvie poľnohospodárstva. Sieť, ktorú Komisia zriadila v roku 2013, mala uľahčiť širšie prijímanie inovácií prostredníctvom osobitného webového sídla, databázy projektov EIP-AGRI a organizovania podujatí. Členské štáty mohli takisto zriadiť siete EIP s cieľom zlepšiť šírenie výsledkov EIP-AGRI na vnútroštátnej úrovni.

10 Sieť EIP EÚ bola zodpovedná aj za informovanie zainteresovaných strán o inovačných potrebách v poľnohospodárstve a o najnovšom výskume a za podporu zloženia operačných skupín. To sa dosahovalo najmä prostredníctvom:

a) tematických podujatí;

b) informačných materiálov; a

c) osobitných skupín s účasťou odborníkov z praxe z celej EÚ, ktoré sa sústredili na konkrétne prioritné oblasti (napr. presné poľnohospodárstvo, agroekológia, hnojenie, digitalizácia).

Do konca roka 2024 bolo zriadených 55 osobitných skupín.

Financovanie EIP-AGRI v rámci SPP

11 V rámci SPP na roky 2014 – 2022 naplánovali podporu EIP-AGRI vo svojich krajinách všetky členské štáty okrem Luxemburska. Nie všetky členské štáty a regióny však projekty EIP-AGRI aj zrealizovali. Do konca roka 2024 bola operačným skupinám poskytnutá finančná podpora v rámci 87 zo 114 programov rozvoja vidieka vo výške 1 mld. EUR, ktorá bola spolufinancovaná z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a z vnútroštátnych fondov. Na ***ilustrácii 2*** je znázornená verejná podpora a počet projektov podľa členských štátov.

Ilustrácia 2 | Verejná podpora a počet projektov EIP-AGRI financovaných v rokoch 2014 – 2022

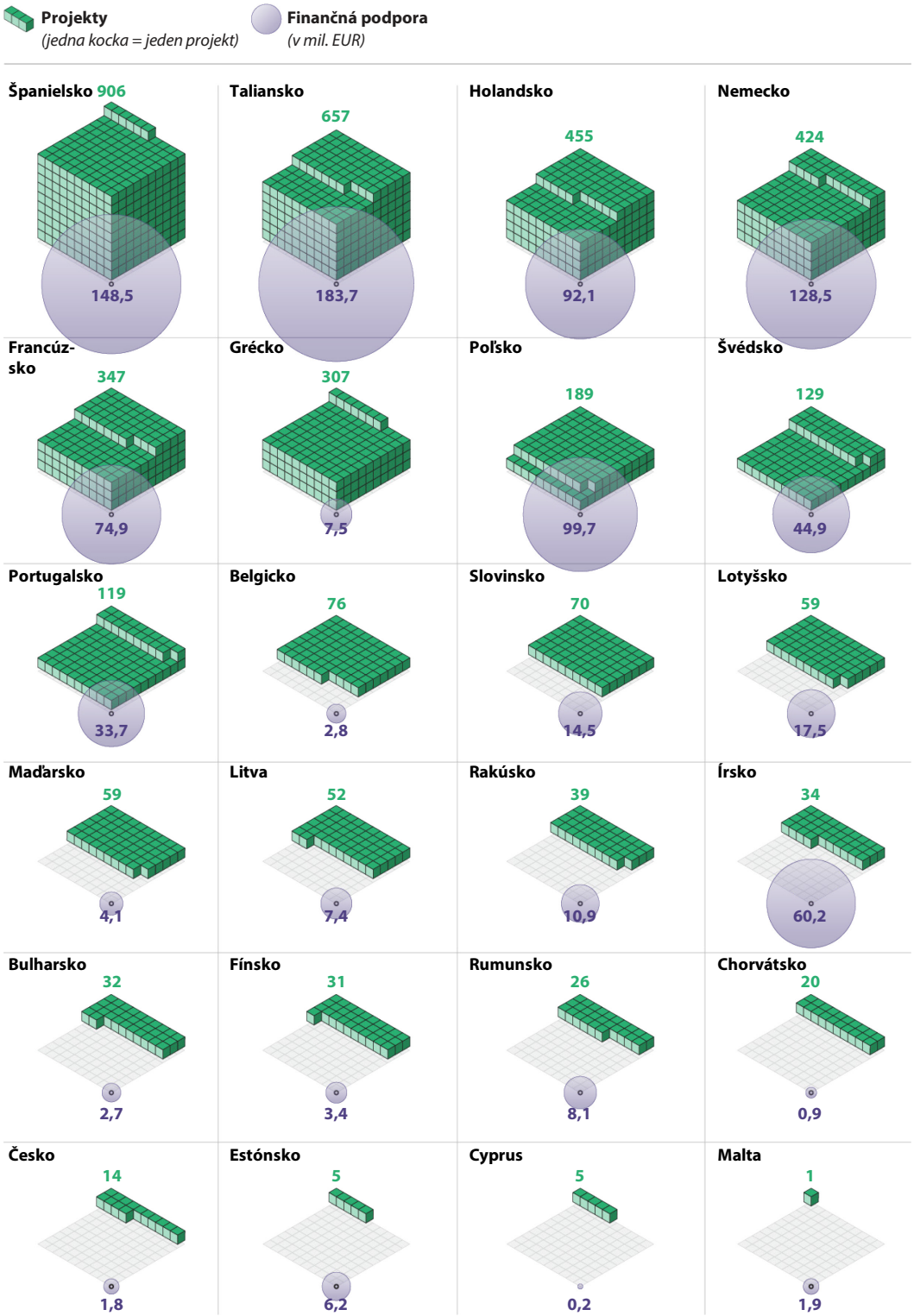

Poznámka: Dánsko ani Slovensko nevykázali do konca roka 2024 žiadne výdavky. Luxembursko nezahrnulo EIP-AGRI do svojho PRV na roky 2014 – 2022. Výdavky sú uvedené v objeme, v akom ich členské štáty vykázali do konca roka 2024. Počet projektov je uvedený tak, ako bol vykázaný do októbra 2025. Podľa rozpočtových pravidiel sa projekty vybrané v rámci SPP na obdobie rokov 2014 – 2022 môžu vykonávať do roku 2025.

Zdroj: EDA na základe výročných správ o vykonávaní za rok 2024.

12 V rámci SPP na roky 2023 – 2027 sa podpora znalostí a inovácií v poľnohospodárstve stala prierezovým cieľom. Členské štáty vo svojich strategických plánoch SPP vyčlenili na projekty operačných skupín 1,6 mld. EUR. Predchádzajúce štyri všeobecné ciele EIP-AGRI (bod *04*) sú začlenené do desiatich kľúčových politických cieľov SPP na roky 2023 – 2027. Mechanizmus vykonávania EIP-AGRI v rámci SPP zostáva na úrovni EÚ vo všeobecnosti nezmenený. Niektoré kľúčové prvky, na ktoré sa vzťahujú usmernenia Komisie v rámci SPP na roky 2014 – 2022, však boli presunuté do právneho rámca SPP na roky 2023 – 2027: interaktívny model inovácie; dôraz na kolaboratívne rozhodovanie a spoločnú tvorbu medzi členmi operačných skupín; väčšie zameranie na potreby poľnohospodárov; a požiadavka na doplňujúce znalosti v rámci operačných skupín. Sieť EIP EÚ bola začlenená do širšej siete SPP EÚ.

Úlohy a zodpovednosti

13 Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (ďalej len „GR AGRI“) je zodpovedné za vytvorenie a riadenie iniciatívy EIP-AGRI na úrovni EÚ. Členským štátom poskytlo usmernenia o tom, ako programovať EIP-AGRI v ich PRV a strategických plánoch SPP, a je zodpovedné za monitorovanie a hodnotenie vykonávania EIP-AGRI v členských štátoch. GR AGRI vymedzilo mandát siete EIP EÚ a je zodpovedné za zabezpečenie plnenia jej cieľov.

14 V rámci zdieľaného riadenia sú členské štáty zodpovedné za vytvorenie a riadenie EIP-AGRI vo svojich národných stratégiách pre poľnohospodárstvo (PRV na roky 2014 – 2022 a strategické plány SPP na roky 2023 – 2027) v súlade s inovačnými potrebami v ich odvetviach poľnohospodárstva. Národné alebo regionálne orgány organizujú výzvy na predkladanie projektov EIP-AGRI, vyberajú projekty na financovanie, monitorujú ich vykonávanie a posudzujú ich výsledky.

15 Operačné skupiny sú zodpovedné za navrhovanie a realizáciu inovačných projektov v súlade so schváleným plánom projektu. Musia šíriť výsledky svojich projektov (najmä prostredníctvom siete EIP EÚ) vrátane akýchkoľvek poznatkov získaných v príslušnej oblasti[3].

[3] Článok 57 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Rozsah auditu a audítorský prístup

16 Cieľom tohto auditu bolo posúdiť, či EIP-AGRI v rámci SPP významne prispelo k inováciám v poľnohospodárstve EÚ prostredníctvom realizácie projektov operačných skupín. Preskúmali sme, či:

1) financované projekty boli dostatočne zamerané na inovačné potreby poľnohospodárov;

2) členské štáty vybrali projekty, ktoré priniesli inovácie;

3) výsledky projektov boli šírené a použité na podporu širšieho zavádzania inovácií a priebežného zlepšovania EIP-AGRI.

17 Audit v tejto oblasti sme vykonali z dôvodu zvyšujúceho sa významu inovácií pri dosahovaní udržateľného a konkurencieschopného poľnohospodárskeho odvetvia. Toto je prvý audit Európskeho dvora audítorov týkajúci sa prínosu EIP-AGRI k inováciám v poľnohospodárstve EÚ.

18 Audit bol zameraný na výdavky EIP-AGRI v rámci opatrenia rozvoja vidieka na podporu spolupráce v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve v rokoch 2014 až 2022. Kontrolovanými subjektmi boli GR AGRI a štyri členské štáty (Španielsko, Francúzsko, Holandsko a Poľsko). V týchto štyroch členských štátoch sme preskúmali sedem PRV. V našom výbere sa odrážala výška výdavkov EIP-AGRI, počet realizovaných inovačných projektov a cieľ pokryť opatrenia na regionálnej aj národnej úrovni. Horizont 2020 je ďalším dôležitým zdrojom financovania inovácií v poľnohospodárstve. Keďže však má odlišný mechanizmus financovania, v tomto audite sme sa ním nezaoberali.

19 Preskúmali sme desať dokončených projektov v každom PRV, pričom sme sa zamerali na rôzne rozsahy a témy (*ilustrácia 3*). Aby sme porozumeli spôsobu používania výsledkov a dosiahnutému vplyvu v súčasnosti, skontrolovali sme 41 projektov na mieste, v prípade 26 projektov sme uskutočnili videokonferencie a pri zvyšných troch projektoch sme vykonali administratívne previerky.

Ilustrácia 3 | Rozmanité portfólio 70 projektov EIP-AGRI vo vybraných členských štátoch

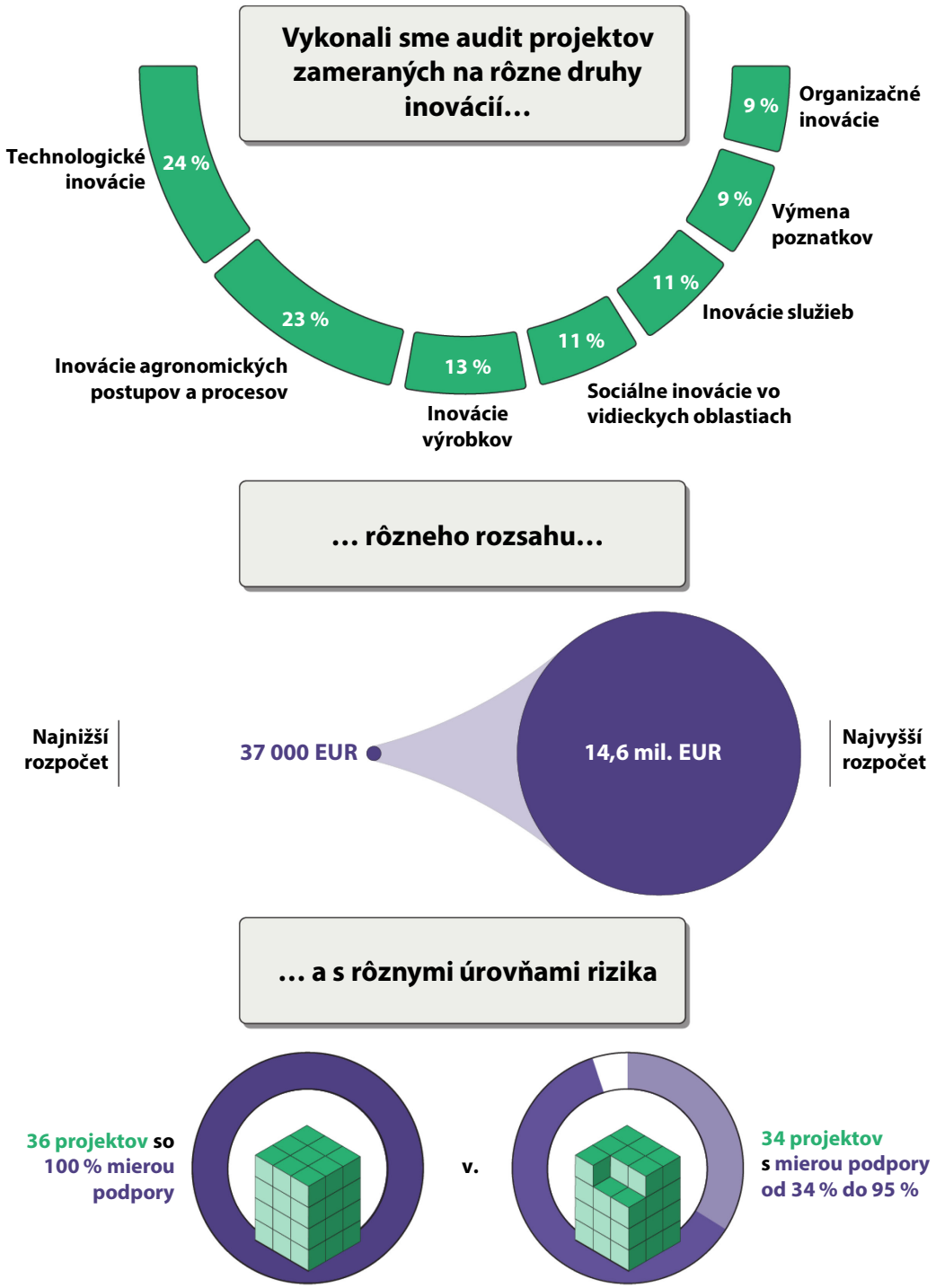

Zdroj: EDA.

20 Náš audítorský prístup bol kombináciou preskúmania dokumentov, analýzy údajov a práce v teréne. Na *ilustrácii 4* je zobrazené, ako sme získali dôkazy pre naše pripomienky.

Ilustrácia 4 | Náš audítorský prístup: vykonané činnosti

Rozhovory so zamestnancami národných a regionálnych orgánov, financujúcich agentúr a národných vidieckych sietí vo vybraných **členských štátoch**

Preskúmanie 70 projektov, ktoré vykonali operačné skupiny v štyroch členských štátoch v našej vzorke: Francúzsko (Normandia a Burgundsko-Franche-Comté), Holandsko, Poľsko a Španielsko (na národnej úrovni, Andalúzia a Katalánsko) vrátane kontrol na mieste, videokonferencií a administratívnych previerok projektovej dokumentácie a postupov výberu

Študijné návštevy v Írsku, v prípade ktorého sieť SPP EÚ poukázala na najlepšie postupy v oblasti EIP-AGRI, a vo Švajčiarsku, ktoré je najväčším európskym inovátorom v európskom prehľade výsledkov inovácie

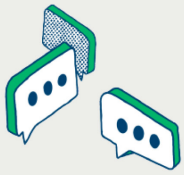

Rozhovory so zamestnancami Generálneho riaditeľstva **Komisie** pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Preskúmanie údajov a dokumentov vrátane strategických plánov, legislatívnych materiálov, projektovej dokumentácie, finančných informácií a prvkov monitorovania

Zdroj: EDA.

Príloha II – Ako sme posudzovali, či projekty priniesli inovácie

Hlavná definícia: Inovácia v poľnohospodárstve je nápad (nový výrobok, služba, výrobný proces alebo nový spôsob organizácie vecí), ktorý bol úspešne zavedený do praxe a ukazuje ako užitočný a všeobecne prijímaný[1]. Na základe tejto orientačnej definície sme stanovili kritériá hodnotenia takto:

Kritériá	Bodové hodnotenie
Ide o nový nápad alebo existujúci nápad, ktorý sa prvýkrát uplatňuje v špecifickom kontexte?	**2** body, ak sa v rámci projektu skúmal skutočne nový nápad **1** bod, ak sa v rámci projektu skúmal existujúci nápad, ale prvýkrát sa uplatnil v špecifickom kontexte **0** bodov, ak sa v projekte použil existujúci nápad bez toho, aby sa prispôsobil novému kontextu
Realizoval sa tento nápad v praxi?	**1** bod za praktickú realizáciu nápadu v rámci projektu alebo v jeho dôsledku **0** bodov, ak projekt priniesol len teoretické riešenia, a nie riešenia orientované na prax (vedecké dokumenty, teoretické modely atď.)
Ukázal sa ako užitočný?	**2** body, ak sa inovácia vytvorená v rámci projektu používa v súčasnosti a využívajú ju aspoň členovia (člen) operačnej skupiny **1** bod, ak sa inovácia v súčasnosti nepoužíva, ale po ukončení projektu sa ďalej vyvíjala, aby bola užitočná v budúcnosti **0** bodov, ak sa výsledky projektu v súčasnosti nepoužívajú žiadnym spôsobom

[1] Komisia, Usmernenia týkajúce sa údajov o operačných skupinách v rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií (EIP), október 2023.

Je všeobecne prijímaný?	**2** body, ak sa inovácia v súčasnosti používa mimo operačnej skupiny **1** bod, ak sa inovácia v súčasnosti nepoužíva, ale výsledky boli šírené tak, aby sa mohli použiť v budúcnosti, napr. získané poznatky **0** bodov, ak sa inovácia nepoužíva mimo operačnej skupiny a operačná skupina nešírila významné výsledky projektu
Celkový počet bodov	**= (získané body ÷ 7) × 100 %**

Na základe systému bodovania sa v našom posúdení rozlišuje medzi štyrmi úrovňami kvality inovácií.

Menej ako 25 %	25 % až 49 %	50 % až 75 %	Viac ako 75 %
Žiadne/okrajové inovácie	Inovácie na nižšej úrovni	Inovácie na strednej úrovni	Inovácie na vyššej úrovni

Príloha III – Odkaz na podrobné informácie o posúdení 70 projektov zaradených do vzorky a korelačnej analýze, ktoré sú k dispozícii na platforme otvorených údajov Európskeho dvora audítorov

Táto príloha obsahuje odkazy na dokumenty, ktoré sú sprístupnené na platforme otvorených údajov Európskeho dvora audítorov.

Skratky

Skratka	Vymedzenie/vysvetlenie
EIP-AGRI	Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť
GR AGRI	Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OS	Operačná skupina
PRV	Program rozvoja vidieka
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika

Glosár

Termín	Vymedzenie/vysvetlenie
Aplikovaný výskum	Pôvodný prieskum s cieľom získať nové poznatky, ktoré budú slúžiť konkrétnemu praktickému cieľu, ako je vyriešenie reálneho problému alebo zlepšenie existujúcich výrobkov, postupov alebo systémov.
Kapitálové investície	Peniaze vynaložené na budovy, zariadenie alebo iný hmotný alebo nehmotný majetok s cieľom dosiahnuť dlhodobejšie operačné ciele.
Mŕtva váha	Situácia, v ktorej by sa činnosť financovaná z prostriedkov EÚ realizovala aj bez poskytnutia verejnej pomoci.
Operačná skupina	Skupina tvorená zainteresovanými stranami v odvetví poľnohospodárstva a potravinárstva, napríklad poľnohospodári, výskumní pracovníci, poradcovia a podniky, ktorej cieľom dosiahnuť ciele EIP-AGRI týkajúce sa podpory praktických inovácií s prístupom zdola nahor, a to spoločným plánovaním a realizáciou inovačného projektu.
Program rozvoja vidieka	Súbor vnútroštátnych alebo regionálnych viacročných cieľov a opatrení schválených Komisiou na vykonávanie politiky rozvoja vidieka EÚ.
Sieť EIP EÚ	Štruktúra EÚ, ktorú Komisia zaviedla pre SPP na roky 2014 – 2022 s cieľom uľahčiť vytváranie sietí operačných skupín, poradenských služieb a výskumných pracovníkov, poskytovať asistenčnú službu v rámci EIP-AGRI a šíriť výsledky projektov EIP-AGRI. Bola zlúčená so sieťou SPP EÚ pre SPP na roky 2023 – 2027.

Odpovede Komisie

https://www.eca.europa.eu/sk/publications/sr-2026-09

Harmonogram

https://www.eca.europa.eu/sk/publications/sr-2026-09

Audítorský tím

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politík a programov EÚ alebo tém súvisiacich s riadením z konkrétnych rozpočtových oblastí. Dvor audítorov vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny vplyv, pričom sa zohľadňujú riziká z hľadiska výkonnosti či zhody, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti uskutočnila audítorská komora I – Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá členka EDA Joëlle Elvinger. Audit viedol člen EDA João Leão, podporu mu poskytla vedúca kabinetu Paula Betencourt, atašé kabinetu Sofia Batalha, hlavný manažér James McQuade, vedúci úlohy Grzegorz Grajdura, zástupkyňa vedúceho úlohy Mihaela Vacarasu a audítori Jonas Kathage, Monika Gruszeczka-Jasińska, Di Hai, Marie Elgersma a Rafał Czarnecki. Jazykovú podporu poskytla Laura McMillan. Alexandra Mazilu poskytla grafickú podporu.

Zľava doprava: Paula Betencourt, Grzegorz Grajdura, Di Hai, João Leão, James McQuade, Monika Gruszeczka-Jasińska.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2026

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v rozhodnutí EDA č. 6/2019 o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licencii *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)*. Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí opakovane používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší a nahrádza sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Fotografia v rámčeku 5: © Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

Fotografia na titulnej strane: © Budimir Jevtic – stock.adobe.com.

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

Webové sídla inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu obsahujú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

HTML	ISBN 978-92-849-6473-4	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/8858420	QJ-01-25-067-SK-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6474-1	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/7155299	QJ-01-25-067-SK-N

AKO CITOVAŤ

Európsky dvor audítorov, osobitná správa 09/2026: Európske partnerstvo v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky – Kľúčový nástroj inovácie v poľnohospodárstve EÚ nedosahuje svoj plný potenciál, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026.

Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť je kľúčovým nástrojom politiky na podporu inovácií vyvíjaných v spolupráci pri uplatňovaní prístupu zdola nahor. Posudzovali sme, či partnerstvo v oblasti inovácií v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky účinne prispelo k inováciám v poľnohospodárstve EÚ. Zistili sme, že nedosahuje svoj plný potenciál z dôvodu nedostatočného zamerania na potreby poľnohospodárov, výberového procesu, v ktorom sa neuprednostňovali projekty s inovačným potenciálom, a slabého šírenia výsledkov projektov. Na vyriešenie týchto nedostatkov odporúčame zlepšiť zameranie partnerstva na inovačné potreby poľnohospodárov, posilniť postupy výberu projektov a zlepšiť šírenie výsledkov.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/contact
Webová stránka: eca.europa.eu
Sociálne siete: @EUauditors